Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL EVGENI TANCHEV
prezentate la 27 iunie 2019[1]

Cauzele conexate C-585/18, C-624/18 și C-625/18

A. K. (C-585/18)
împotriva:
Krajowa Rada Sądownictwa
și
CP (C-624/18)
DO (C-625/18)
împotriva
Sąd Najwyższy (C-624/18 și C-625/18)
în prezența:
Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową

[cerere de decizie preliminară formulată de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia)]

„Cerere de decizie preliminară – Articolul 267 TFUE – Statul de drept – Articolul 2 TUE – Articolul 19 alineatul (1) TUE – Principiul protecției jurisdicționale efective – Principiul independenței sistemului judiciar – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolele 47 și 51 – Măsuri naționale de instituire a Camerei Disciplinare a Curții Supreme – Măsuri naționale de modificare a modului de numire a membrilor judecători ai Consiliului Național al Magistraturii – Supremația dreptului Uniunii – Competența de a nu aplica o reglementare națională care contravine dreptului Uniunii”

1 Limba originală: engleza.

I. Introducere

1. Prezentele cauze, la fel ca problemele pe care le-am examinat în Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18) și în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18) [2], sunt situate în contextul reformei sistemului judiciar polonez instituite prin măsurile adoptate în anul 2017 și care au făcut obiectul unei propuneri motivate a Comisiei, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) TUE, privind statul de drept în Polonia [3], precum și al unor critici internaționale considerabile [4].

2. Acestea se referă la acțiuni întemeiate în parte pe dreptul Uniunii, introduse în fața Camerei de Muncă și Asigurări Sociale a Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) de judecători afectați de măsurile poloneze care diminuează vârsta de pensionare a judecătorilor. În Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18) [5], aceste măsuri au fost considerate de Curte incompatibile cu obligațiile Poloniei prevăzute la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, având în vedere că ele sunt incompatibile cu principiile inamovibilității judecătorilor și independenței sistemului judiciar, ambele fiind protejate în temeiul dreptului Uniunii.

3. Chiar dacă, în temeiul dreptului național, nou-creata Cameră Disciplinară a Curții Supreme a fost desemnată pentru a se pronunța asupra acțiunilor respective, instanța de trimitere se întreabă dacă Camera Disciplinară oferă suficiente garanții de independență în temeiul dreptului Uniunii pentru a soluționa astfel de cereri, având în vedere că grupul de judecători eligibili pentru a fi numiți de Președintele Republicii în cadrul Camerei Disciplinare este selectat de Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliului Național al Magistraturii, denumit în continuare „KRS”), organismul însărcinat cu garantarea independenței sistemului judiciar în Polonia. Independența KRS a fost însă la rândul său pusă la îndoială de reglementarea poloneză care modifică modul în care sunt numiți membrii judecători ai acestuia. În prezent, alcătuirea sa este determinată în primul rând de autoritățile legislative și executive.

2 În plus față de prezentele cauze, există alte câteva cauze cu care a fost sesizată Curtea în legătură cu reforma sistemului judiciar polonez, inclusiv cereri de decizie preliminară prezentate de Curtea Supremă din Polonia (C-522/18, C-537 188 și C-668/18), de Curtea Administrativă Supremă din Polonia (C-824/18) și de instanțe inferioare poloneze (C-558/18, C-563/18 și C-623/18), precum și două acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor introduse de Comisie împotriva Poloniei (C-619/18 și C-192/18). Din motive de claritate, menționăm că acțiunile judecate de Curte până în prezent cu privire la reforma sistemului judiciar polonez s-au referit la următoarele: (1) reducerea vârstei de pensionare a judecătorilor de la Curtea Supremă și acordarea în favoarea Președintelui Republicii a competenței de a extinde mandatul activ al judecătorilor de la Curtea Supremă [a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531) și Concluziile noastre prezentate în această cauză, EU:C:2019:325]; (2) presupusa discriminare pe criterii de sex ca urmare a reducerii vârstei de pensionare în mod diferit pentru femei și pentru bărbați pentru judecătorii de la instanțele de drept comun, pentru judecătorii de la Curtea Supremă și pentru procurori, precum și a acordării în favoarea ministrul justiției a competenței de a prelungi mandatul activ al judecătorilor de la instanțele de drept comun [a se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18, EU:C:2019:529)] și (3) regimul disciplinar al judecătorilor [a se vedea Concluziile noastre prezentate la 24 septembrie 2019 în cauza Miasto Łowicz și alții (C-558/18 și C-563/18)].

3 COM(2017) 835 final, 20 decembrie 2017 (denumită în continuare „propunerea motivată a Comisiei”). În această propunere motivată, Comisia a contestat în special următoarele măsuri: (1) Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind Școala Națională a Magistraturii, a Legii privind organizarea instanțelor judecătorești de drept comun și a altor legi) din 11 mai 2017 (Dz. U. din 2017, poziția 1139, cu modificările ulterioare); (2) Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Legea privind modificarea Legii privind organizarea instanțelor judecătorești de drept comun și a altor legi) din 12 iulie 2017 (Dz. U. din 2017, poziția 1452, cu modificările ulterioare); (3) Ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă) din 8 decembrie 2017 (Dz. U. din 2018, poziția 5, cu modificările ulterioare) și (4) Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Legea privind modificarea Legii privind Consiliul Național al Magistraturii și a altor legi) din 8 decembrie 2017 (Dz. U. din 2018, poziția 3, cu modificările ulterioare). Ultimele două măsuri se află în discuție în prezentele cauze.

4 A se vedea de exemplu Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), Avizul nr. 904/2017 din 11 decembrie 2017 privind proiectul de lege de modificare a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii, privind proiectul de lege de modificare a Legii privind Curtea Supremă, propus de Președintele Poloniei, și privind Legea privind organizarea instanțelor de drept comun, CDL-AD(2017)031 (denumit în continuare „Avizul Comisiei de la Veneția nr. 904/2017”); Consiliului Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Raportul raportorului special privind independența judecătorilor și a avocaților cu ocazia misiunii sale în Polonia, 5 aprilie 2018, A/HRC/38/38/Add.1 (denumit în continuare „Raportul Națiunilor Unite privind Polonia din anul 2018”); Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), Biroul pentru instituții democratice și drepturile omului, Avizul final privind propunerile de amendamente la Legea privind Consiliul Național al Magistraturii și la o serie de alte legi ale Poloniei, 5 mai 2017, JUD-POL/305/2017-Final (denumit în continuare „Avizul final din anul 2017 al OSCE privind Polonia”) și Avizul privind anumite dispoziții din proiectul de lege privind Curtea Supremă din Polonia (la data de 26 septembrie 2017), 13 noiembrie 2017, JUD-POL/315/2017.

5 EU:C:2019:531.

4. Există de asemenea preocupări mai specifice cu privire la procedura de selecție a judecătorilor din cadrul Camerei Disciplinare urmată de KRS.

5. În consecință, întrebarea-cheie asupra căreia Curtea trebuie să se pronunțe în prezentele cauze este dacă Camera Disciplinară a Curții Supreme îndeplinește cerințele de independență în temeiul dreptului Uniunii, având în vedere modul în care sunt desemnați membrii KRS și mijloacele de selectare a judecătorilor în cadrul Camerei Disciplinare.

6. În cazul în care Curtea ar constata că Camera Disciplinară a Curții Supreme nu îndeplinește aceste cerințe, instanța de trimitere solicită de asemenea să se stabilească dacă este îndreptățită, în temeiul dreptului Uniunii, să nu aplice dispozițiile de drept național care ar putea fi considerate că împiedică instanța de trimitere să se declare competentă în litigiile principale.

7. În consecință, instanța de trimitere solicită în esență Curții să își dezvolte jurisprudența cu privire la obligațiile statelor membre de a asigura independența sistemului judiciar în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și al articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) pentru a garanta respectarea statului de drept în ordinea juridică a Uniunii.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

8. Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE prevede:

„Statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.”

9. Articolul 47 primul și al doilea paragraf din cartă prevede:

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite de prezentul articol.

Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Orice persoană are posibilitatea de a fi consiliată, apărată și reprezentată. […]”

B. Dreptul polonez

1. Dispozițiile privind reducerea vârstei de pensionare la Curtea Supremă

10. Articolul 30 alineatul 1 din Ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă) din 23 noiembrie 2002 (Dz. U. nr. 240 din 2002, poziția 2052, cu modificările ulterioare) (denumită în continuare „Legea din anul 2002 privind Curtea Supremă”) a stabilit la 70 de ani vârsta de pensionare pentru judecătorii de la Curtea Supremă, cu excepția cazului în care, cu cel mult 6 luni înainte de împlinirea vârstei de 70 de ani, un judecător a înaintat o declarație prim-președintelui Curții Supreme prin care a indicat dorința sa de a-și continua funcția și a prezentat un certificat care atestă starea sa de sănătate. În acest caz, în temeiul articolului 30 alineatul 5 din legea respectivă, judecătorul în cauză putea să își îndeplinească în mod automat atribuțiile până la vârsta de 72 de ani.

11. La 20 decembrie 2017, Președintele Republicii a semnat Ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă) din 8 decembrie 2017 (Dz. U. din 2018, poziția 5, cu modificările ulterioare) (denumită în continuare „Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă”), care a intrat în vigoare la 3 aprilie 2018.

12. Potrivit articolului 37 alineatele 1-4 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă, judecătorii de la Curtea Supremă trebuie să se pensioneze în principiu la împlinirea vârstei de 65 de ani, cu excepția cazului în care, în termenul stabilit, prezintă o declarație că sunt dispuși să continue să ocupe postul și un certificat privind starea bună de sănătate, iar Președintele Republicii aprobă continuarea activității acestora. În conformitate cu procedura prevăzută la aceste dispoziții, Președintele Republicii este obligat, înainte de a aproba continuarea menționată, să consulte Consiliului Național al Magistraturii, care îi prezintă un aviz. Potrivit articolului 111 alineatul 1 din legea respectivă, judecătorii Curții Supreme care au împlinit vârsta de 65 de ani până la 3 iulie 2018 au fost obligați să se pensioneze la 4 iulie 2018, cu excepția cazului în care au prezentat aceste documente într-un anumit termen, iar Președintele Republicii a aprobat continuarea activității lor în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 37 din această lege.

2. Dispozițiile privind Camera Disciplinară

13. Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă a instituit printre altele o nouă cameră a Curții Supreme, denumită Camera Disciplinară, care a fost înființată, în temeiul articolului 133 din această lege, începând cu 3 aprilie 2018.

14. Articolul 20 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă prevede:

„În ceea ce privește Camera Disciplinară și judecătorii care judecă în cadrul acesteia, prerogativele prim-președintelui Curții Supreme, astfel cum sunt definite la:

1) articolul 14 alineatul 1 punctele 1, 4 și 7, articolul 31 alineatul 1, articolul 35 alineatul 2, articolul 36 alineatul 6, articolul 40 alineatele 1 și 4 și articolul 51 alineatele 7 și 14, se exercită de către președintele Curții Supreme, care conduce activitatea Camerei Disciplinare;

2) articolul 14 alineatul 1 punctul 2 și articolul 55 alineatul 3 a doua teză, se exercită de către prim-președintele Curții Supreme, de comun acord cu președintele Curții Supreme, care conduce lucrările Camerei Disciplinare.”

15. Articolul 27 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă prevede:

„1. Camera Disciplinară este competentă în următoarele cauze:

1) disciplinare:

   a) împotriva judecătorilor de la Curtea Supremă,

   […]

2) în domeniul dreptului muncii și al asigurărilor sociale care privesc judecătorii de la Curtea Supremă;

3) în domeniul pensionării obligatorii a unui judecător de la Curtea Supremă.”

16. Articolul 29 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă prevede:

„Judecătorii de la Curtea Supremă sunt numiți în funcție de Președintele Republicii Polone, la propunerea Consiliului Național al Magistraturii.”

17. Articolul 79 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă prevede:

„Cauzele din domeniul dreptului muncii și al asigurărilor sociale privind judecătorii de la Curtea Supremă și cauzele referitoare la pensionarea unui judecător de la Curtea Supremă se judecă:

1) în primă instanță – de Curtea Supremă în complet format de un judecător al Camerei Disciplinare;

2) în al doilea grad de jurisdicție – de Curtea Supremă în complet format de trei judecători ai Camerei Disciplinare.”

18. Articolul 131 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă, astfel cum a fost modificat prin articolul 1 punctul 14 din Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Legea de modificare a Legii privind Curtea Supremă) din 12 aprilie 2018 (Dz. U. din 2018, poziția 847, denumită în continuare „Prima lege de modificare din 12 aprilie 2018”) [6], care a intrat în vigoare la 9 mai 2018, prevede:

„Judecătorii care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, ocupă posturi în alte camere ale Curții Supreme pot fi transferați pe posturile din cadrul Camerei Disciplinare. Judecătorul care ocupă un post într-o altă cameră a Curții Supreme înaintează Consiliului Național al Magistraturii o cerere pentru transferul pe un post în cadrul Camerei Disciplinare cel târziu în ziua în care au fost desemnați pentru prima dată toți judecătorii Curții Supreme din cadrul Camerei Disciplinare, după obținerea acordului prim-președintelui Curții Supreme și al președintelui Curții Supreme care conduce activitatea Camerei Disciplinare și a camerei în care deține post judecătorul care a depus cererea de transfer. Până în ziua în care sunt ocupate pentru prima dată toate posturile din cadrul Camerei Disciplinare, va fi desemnat în cadrul Camerei Discipline un judecător de la Curtea Supremă de către Președintele Republicii Polone, la propunerea Consiliului Național al Magistraturii.”

3. Dispozițiile privind Consiliul Național al Magistraturii

19. Potrivit articolului 186 alineatul 1 din Constituția Republicii Polone:

„Consiliul Național al Magistraturii asigură independența instanțelor și a judecătorilor.”

20. Articolul 187 din Constituția Republicii Polone prevede:

„1. Consiliul Național al Magistraturii este alcătuit din:

1) prim-președintele Curții Supreme, ministrul justiției, președintele Curții Administrative Supreme și o persoană desemnată de Președintele Republicii;

2) 15 membri aleși dintre judecătorii Curții Supreme, ai instanțelor de drept comun, ai instanțelor administrative și ai instanțelor militare;

3) 4 membri aleși de Seim [camera inferioară a Paramentului Republicii Polone] din rândul deputaților și 2 membri aleși de Senat din rândul senatorilor.

6 Versiunea anterioară a articolului 131 din Legea privind Curtea Supremă din 2017 prevedea: „Până la data ocupării tuturor posturilor de judecător de la Curtea Supremă în cadrul Camerei Disciplinare, nu poate fi transferat un judecător de la o altă cameră pe un post în cadrul acestei camere”.

2. Consiliul Național al Magistraturii alege dintre membrii săi un președinte și doi vicepreședinți.

3. Mandatul persoanelor desemnate membri ai Consiliului Național al Magistraturii este de 4 ani.

4. Structura organizatorică, domeniul de activitate și procedurile de lucru ale Consiliului Național al Magistraturii, precum și modul de alegere a membrilor săi se stabilesc prin lege."

21. KRS este guvernat de Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (Legea privind Consiliul Național al Magistraturii) din 12 mai 2011 (Dz. U. nr. 126 din 2011, poziția 714, cu modificările și completările ulterioare, Dz. U. din 2019, poziția 84, denumită în continuare „Legea privind KRS"). Această lege a fost modificată, printre altele, de Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind KRS și a altor legi) din 8 decembrie 2017 (Dz. U. din 2018, poziția 3, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare „Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS"), care a intrat în vigoare la 17 ianuarie 2018[7].

22. În temeiul articolului 1 punctul 1 din Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS, această lege a introdus articolul 9a din Legea privind KRS, care prevede:

„1. Seimul alege din rândul judecătorilor Curții Supreme, ai instanțelor de drept comun, ai instanțelor administrative și ai instanțelor militare 15 membri ai Consiliului Național al Magistraturii pentru un mandat de 4 ani.

2. Atunci când efectuează alegerea menționată la alineatul 1, Seimul ia în considerare, în măsura posibilului, necesitatea ca în Consiliu să fie reprezentați judecătorii din cadrul diferitor tipuri și niveluri ale instanțelor.

3. Mandatul comun al noilor membri ai Consiliului aleși din rândul judecătorilor începe în ziua următoare alegerii lor. Membrii Consiliului aleși în mandatul anterior își exercită funcțiile până la data începerii mandatului comun al noilor membri ai Consiliului."

23. În temeiul articolului 1 punctele 2 și 3 din Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS, această lege a abrogat articolul 11 din Legea privind KRS[8] și a introdus articolele 11a-11e din Legea privind KRS, referitoare la procedura de alegere a celor 15 membri judecători din cadrul KRS.

24. Potrivit articolului 11a alineatul 2 din Legea privind KRS:

„Pot prezenta candidați pentru funcția de membru al Consiliului grupurile constituite din cel puțin: 1) două mii de cetățeni ai Republicii Polone care au împlinit vârsta de 18 ani, au capacitate juridică deplină și beneficiază de drepturile cetățenești și 2) douăzeci și cinci de judecători, cu excepția judecătorilor pensionari."

25. Articolul 11d din Legea privind KRS prevede în plus:

„1. Președintele Seimului va solicita grupurilor parlamentare să desemneze, în termen de 7 zile, candidații pentru funcția de membru al Consiliului.

7 Potrivit articolului 10 din Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS, anumite dispoziții, inclusiv articolul 11a din Legea privind KRS, au intrat în vigoare la 3 ianuarie 2018.

8 În conformitate cu fostul articol 11 din Legea privind KRS, cei 15 membri judecători erau aleși de judecători dintre judecătorii de la Curtea Supremă (doi membri), de la instanțele administrative (doi membri), de la instanțele de apel (doi membri), de la instanțele regionale și de primă instanță (opt membri) și de la instanțele militare (un membru).

2. Un grup parlamentar desemnează maximum nouă candidați pentru funcția de membru al Consiliului dintre judecătorii ale căror nume au fost prezentate în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 11a.

3. În cazul în care grupurile parlamentare nu prezintă, în total, 15 candidați, Președinția Seimului desemnează, din rândul candidaților prezentați în temeiul articolului 11a, un număr de candidați reprezentând diferența până la 15.

4. Comisia competentă din cadrul Seimului întocmește o listă de candidați prin alegerea din rândul candidaților prezentați în temeiul alineatelor 2 și 3 a 15 candidați pentru funcția de membru al Consiliului, cu condiția ca lista să includă cel puțin un candidat propus de fiecare grup parlamentar care a acționat în termen de șaizeci de zile de la data primei sesiuni a Seimului în mandatul căruia are loc alegerea, atât timp cât candidatul respectiv a fost desemnat de către un grup în conformitate cu procedura de desemnare prevăzută la alineatul 2.

5. Seimul alege membrii Consiliului pentru un mandat comun de patru ani în cadrul următoarei sale sesiuni, cu o majoritate de 3/5 din voturi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul legal de deputați, prin votarea listei de candidați menționate la alineatul 4.

6. În cazul în care membrii Consiliului nu sunt aleși în conformitate cu procedura stabilită la alineatul 5, Seimul alege membrii Consiliului cu majoritatea absolută a voturilor, în prezența a cel puțin jumătate din numărul legal de deputați, prin votarea listei de candidați menționate la alineatul 4 […].”

26. În temeiul articolului 6 din Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS:

„Mandatul membrilor [KRS] menționați la articolul 187 alineatul 1 punctul 2) din Constituția Republicii Polone, aleși pe baza dispozițiilor în vigoare, durează până în ziua precedentă începerii mandatului noilor membri ai [KRS], dar nu trebuie să depășească 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția cazului în care s-a încheiat anterior din cauza expirării mandatului.”

27. Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind organizarea instanțelor judecătorești de drept comun și a altor legi) din 20 iulie 2018 (Dz. U. din 2018, poziția 1443) (denumită în continuare „Legea din 20 iulie 2018”) a adăugat alineatul 3 la articolul 35 din Legea privind KRS, care prevede:

„1. În cazul în care se prezintă mai mulți candidați pentru un post de judecător sau de judecător stagiar, comisia va întocmi o listă de candidați recomandați.

2. Pentru a stabili ordinea candidaților pe listă, comisia va lua în considerare mai întâi evaluarea calificărilor candidaților și, în plus:

1) experiența profesională, inclusiv experiența în aplicarea prevederilor legale, producția academică, avizele emise de superiorii ierarhici, recomandările, publicațiile și alte documente atașate la formularul de candidatură;

2) avizul colegiului instanței competente și evaluarea adunării generale a judecătorilor competente.

3. Absența documentelor menționate la alineatul 2 nu împiedică stabilirea unei liste de candidați recomandați.”

28. Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS a adăugat articolul 44 alineatul 1a, iar Legea din 20 iulie 2018 a adăugat articolul 44 alineatul 1b la articolul 44 din Legea privind KRS, care prevede:

„1. Un participant la procedură poate ataca rezoluția Consiliului la Curtea Supremă pentru motive de nelegalitate, cu excepția cazului în care se prevede altfel în dispoziții separate. […]

1a. În cazurile individuale privind numirea în funcția de judecător la Curtea Supremă, se poate introduce o acțiune la Curtea Administrativă Supremă. În aceste cazuri, nu este posibilă introducerea unei acțiuni la Curtea Supremă. O acțiune la Curtea Administrativă Supremă nu se poate baza pe un motiv privind evaluarea incorectă a îndeplinirii de către candidați a criteriilor luate în considerare la adoptarea unei decizii privind prezentarea propunerii de numire în funcția de judecător la Curtea Supremă.

1b. Dacă nu toți participanții la procedură au atacat rezoluția menționată la articolul 37 alineatul 1, în cazurile individuale privind numirea în funcția de judecător la Curtea Supremă, rezoluția devine definitivă în ceea ce privește partea care cuprinde decizia de a înainta propunerea de numire în funcția de judecător la Curtea Supremă și partea care cuprinde decizia de a nu înainta o propunere de numire în funcția de judecător la aceeași instanță, în privința participanților la procedură care nu au introdus o acțiune. […]”

4. Legea din 21 noiembrie 2018

29. La 17 decembrie 2018, Președintele Republicii a semnat Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Legea de modificare a Legii privind Curtea Supremă) din 21 noiembrie 2018 (Dz. U. din 2018, poziția 2507) (denumită în continuare „Legea din 21 noiembrie 2018”), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019. În temeiul articolului 1 din această lege, se abrogă articolul 37 alineatele 1a-4 și articolul 111 alineatul 1 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă, iar articolul 37 alineatul 1 din aceeași lege se modifică în sensul că numai judecătorii de la Curtea Supremă care au preluat funcția de judecător la această instanță după data intrării în vigoare a Legii din 21 noiembrie 2018 se pensionează la vârsta de 65 de ani, în timp ce dispozițiile articolului 30 din Legea din anul 2002 privind Curtea Supremă se aplică judecătorilor de la Curtea Supremă care au preluat funcția înainte de această dată.

30. Articolul 2 alineatul 1 din Legea din 21 noiembrie 2018 prevede:

„De la data intrării în vigoare a prezentei legi, fiecare judecător de la Curtea Supremă sau de la Curtea Supremă Administrativă care a fost pensionat în temeiul articolului 37 alineatele 1-4 sau al articolului 111 alineatele 1 sau 1a din [Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă] este reinstituit în funcțiile pe care le exercita la data intrării în vigoare a [Legii din anul 2017 privind Curtea Supremă]. Se consideră că exercitarea atribuțiilor de judecător la Curtea Supremă sau la Curtea Administrativă Supremă a continuat fără întrerupere.”

31. Articolul 4 din Legea din 21 noiembrie 2018 prevede în plus următoarele:

„1. Se închid procedurile inițiate în temeiul articolului 37 alineatul 1 și al articolului 111 alineatele 1-1b din [Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă] și procedurile privind căile de atac care se află pe rol la data intrării în vigoare a prezentei legi.

2. Se închid procedurile de stabilire a existenței unui raport de muncă în calitate de judecător în funcție la Curtea Supremă sau de judecător în funcție la Curtea Administrativă Supremă, referitoare la judecătorii menționați la articolul 2 alineatul 1, inițiate și aflate pe rol la data intrării vigoare a prezentei legi. […]”

III. Situația de fapt, acțiunea principală și întrebările preliminare

32. Cauza C-585/18 se referă la acțiunea formulată de A. K., judecător la Curtea Administrativă Supremă, împotriva KRS. Potrivit deciziei de trimitere, A. K. a împlinit vârsta de 65 de ani înainte de 3 iulie 2018 și a depus o declarație pentru a-și continua exercitarea funcției în temeiul articolului 37 și al articolului 111 alineatul 1 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă. Aceste măsuri au fost considerate de Curte ca fiind incompatibile cu dreptul Uniunii în Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) [9].

33. În conformitate cu procedura prevăzută la articolul 37 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă, KRS a emis o rezoluție prin care a dat un aviz negativ. A. K. a intentat o acțiune împotriva acestei rezoluții, împreună cu o cerere de suspendare a executării acesteia, în fața Camerei de Muncă și Asigurări Sociale a Curții Supreme. În susținerea acestei acțiuni, A. K. invocă, între altele, încălcarea articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, a articolului 47 al doilea paragraf din cartă și a articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă [10]. În acest din urmă context, A. K. susține că a fost discriminat pe criterii de vârstă.

34. Cauzele C-624/18 și C-625/18 privesc acțiunile introduse împotriva Curții Supreme de CP și DO, judecători la Curtea Supremă. Potrivit deciziilor de trimitere, acești judecători au împlinit vârsta de 65 de ani înainte de 3 iulie 2018, dar nu au depus declarații pentru a continua exercitarea funcțiilor în temeiul articolului 37 și al articolului 111 alineatul 1 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă.

35. După ce au fost informați că Președintele Republicii i-a declarat pensionați începând cu data de 4 iulie 2018, CP și DO au intentat acțiuni în fața Camerei de Muncă și Asigurări Sociale a Curții Supreme, solicitând să se constate că raporturile de muncă ale acestora ca judecători în funcție nu au fost transformate începând cu această dată în raporturi de judecători pensionați. De asemenea, aceștia au solicitat adoptarea unor măsuri provizorii. În susținerea acestor acțiuni, CP și DO invocă, între altele, încălcarea interdicției privind discriminarea pe motive de vârstă, prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2000/78 [11]. Și în acest caz, CP și DO contestă măsuri pe care Curtea le-a considerat incompatibile cu dreptul Uniunii în Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) [12].

36. Camera de Muncă și Asigurări Sociale a Curții Supreme (denumită în continuare „Camera de Muncă și Asigurări Sociale”), în fața căreia A. K., CP și DO (denumiți în continuare, împreună, „reclamanții”) au formulat acțiunile, face printre altele următoarele observații.

37. Înainte de intrarea în vigoare a Legii din anul 2017 privind Curtea Supremă, Camera de Muncă și Asigurări Sociale [13] era competentă să analizeze acțiunile împotriva rezoluțiilor KRS, iar litigiile care decurgeau din raporturile de muncă ale judecătorilor de la Curtea Supremă erau soluționate de instanțele pentru litigii de muncă. În temeiul articolului 27 alineatul 1 punctele 2) și 3) din Legea din

9 C-619/18, EU:C:2019:531.

10 JO 2000, L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7. Articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78 prevede: „[s]tatele membre asigură ca procedurile judiciare și administrative, inclusiv proceduri de conciliere, dacă este necesar, care reglementează respectarea obligațiilor care decurg din prezenta directivă, să fie accesibile tuturor persoanelor care se consideră lezate prin nerespectarea față de ele a principiului egalității de tratament, chiar după ce au încetat relațiile în care discriminarea se presupune a se fi produs”.

11 Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2000/78 prevede că, „[î]n sensul prezentei directive, prin principiul egalității de tratament se înțelege absența oricărei discriminări directe sau indirecte, bazate pe unul din motivele menționate la articolul 1”. Articolul 1 din această directivă se referă, printre altele, la discriminarea pe motive de vârstă.

12 C-619/18, EU:C:2019:531.

13 Instanța de trimitere arată că, înainte de intrarea în vigoare a Legii din anul 2017 privind Curtea Supremă, această cameră era numită Camera de drept civil, securitate socială și afaceri publice.

anul 2017 privind Curtea Supremă, competența cu privire la aceste cauze a fost transferată Camerei Disciplinare a Curții Supreme (denumită în continuare „Camera Disciplinară”) [14]. Cu toate acestea, la datele la care au fost emise deciziile de trimitere, niciun judecător nu fusese desemnat în Camera Disciplinară, astfel încât aceasta practic nu exista în realitate.

38. Așadar, în ceea ce privește cauzele C-624/18 și C-625/18, instanța de trimitere se întreabă dacă, având în vedere inexistența unor judecători desemnați în Camera Disciplinară, poate să lase neaplicate dispozițiile naționale care conferă competență Camerei Disciplinare și să își asume ea însăși competența respectivă, ca urmare a necesității de a asigura o protecție eficientă a drepturilor justițiabililor în temeiul dreptului Uniunii în ceea ce privește discriminarea pe motive de vârstă [15]. Instanța de trimitere arată că, întrucât nu există o instanță care să poată oferi o protecție juridică în litigiile principale, aceste dispoziții, în măsura în care exclud Camera de Muncă și Asigurări Sociale, trebuie considerate incompatibile cu articolul 47 din cartă și cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78. De asemenea, ea subliniază că această întrebare ar putea deveni irelevantă deoarece, pe parcursul desfășurării litigiilor principale, posturile din cadrul camerelor nou-create ale Curții Supreme erau în curs de ocupare.

39. În orice caz, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la faptul dacă procedura de selecție a judecătorilor în Camera Disciplinară oferă suficiente garanții de independență, astfel cum impune dreptul Uniunii, având în vedere că judecătorii trebuie numiți de Președintele Republicii la propunerea KRS [16]. Aceasta subliniază că Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS a introdus un mecanism de selecție a membrilor judecători ai KRS prin care acești membri nu mai sunt selectați de judecători, ci de Seim. În consecință, judecătorii de la Curtea Supremă sunt selectați în Polonia de un organism a cărui compunere este determinată în primul rând de autoritățile legislative și executive.

40. Instanța de trimitere arată în continuare că alegerea membrilor actuali ai KRS nu este transparentă, membrii judecători ai KRS nu sunt reprezentativi pentru întreaga comunitate judiciară, activitățile KRS arată absența unor poziții luate în apărarea independenței Curții Supreme și a judecătorilor săi și, după cum rezultă din procedurile în cauza C-585/18, practica KRS atunci când statuează asupra unor cereri din partea judecătorilor de la Curtea Supremă care au împlinit vârsta de 65 de ani și care doresc să își continue funcțiile constă în emiterea de avize negative care nu oferă motive suficiente pentru a permite Președintelui Republicii să își formuleze o opinie cu privire la candidatul în cauză.

41. În ceea ce privește procedura de selecție a judecătorilor desemnați în Camera Disciplinară, instanța de trimitere indică faptul că Curtea Supremă este exclusă de la participarea la această procedură și că, până la data la care sunt ocupate pentru prima dată toate posturile din Camera Disciplinară, numai judecători de la Curtea Supremă desemnați de Președintele Republicii pot să facă parte din această cameră. De asemenea, aceasta menționează printre altele că termenii procedurii au fost modificați. În temeiul articolelor 35 și 44 din Legea privind KRS, cerința privind prezentarea de către candidați a anumitor documente referitoare la calificările acestora, ca parte a procesului de elaborare a unei liste de candidați recomandați, a fost eliminată și a fost introdusă o regulă potrivit căreia, dacă nu se formulează o acțiune de către toți participanții la procedură împotriva unei rezoluții într-un caz individual privind desemnarea într-un post de judecător la Curtea Supremă, acea parte din rezoluție referitoare la decizia de a prezenta cererea de numire într-un post de judecător la Curtea Supremă devine validă. În consecință, instanța de trimitere precizează că acest lucru exclude o revizuire judiciară efectivă. În plus, potrivit instanței de trimitere, candidații recomandați de KRS pentru Camera Disciplinară includ persoane care sunt îndatorate autorităților politice.

14 În ceea ce privește cauza C-585/18, instanța de trimitere arată că acest lucru este valabil și pentru judecătorii de la Curtea Supremă.

15 Instanța de trimitere se referă la Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), la Hotărârea din 19 iunie 1990, Factortame și alții (C-213/89, EU:C:1990:257), și la Hotărârea din 13 martie 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163).

16 Instanța de trimitere menționează în special Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), și Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

42. În cazul în care Curtea constată că Camera Disciplinară nu îndeplinește cerințele de independență prevăzute de dreptul Uniunii, instanța de trimitere urmărește să afle dacă poate să lase neaplicate dispozițiile de drept intern care o împiedică să aibă competența de a statua în cadrul litigiilor în discuție [17]. În ceea ce privește cauzele C-624/18 și C-625/18, instanța de trimitere consideră că, pentru a asigura eficacitatea dreptului Uniunii, competența generală a Camerei de Muncă și Asigurări Sociale asupra litigiilor de muncă care implică o discriminare îi dă dreptul să judece acțiunile din procedurile principale, care implică invocarea discriminării pe motive de vârstă în temeiul Directivei 2000/78 [18].

43. În aceste condiții, în cauza C-585/18, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 267 al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 19 alineatul (1) și cu articolul 2 TUE, precum și cu articolul 47 din [cartă] trebuie interpretat în sensul că o cameră nou-înființată a instanței de ultim grad de jurisdicție a unui stat membru, competentă să soluționeze acțiunea introdusă de un judecător al unei instanțe naționale, în compunerea căreia urmează să intre exclusiv judecători aleși de organismul național menit să vegheze la respectarea independenței instanțelor (Consiliul Național al Magistraturii), care, date fiind modelul instituțional de constituire și modul său de funcționare, nu oferă garanția independenței față de puterile legislativă și executivă, este o instanță independentă în sensul dreptului Uniunii?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolul 267 al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 19 alineatul (1) și cu articolul 2 TUE, precum și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că o cameră necompetentă a instanței de ultim grad de jurisdicție a unui stat membru care îndeplinește cerințele prevăzute de dreptul Uniunii pentru o instanță sesizată cu o cale de atac într-o cauză care ține de dreptul Uniunii ar trebui să înlăture aplicarea dispozițiilor legii naționale care exclud competența sa în acea cauză?”

44. În cauzele C-624/18 și C-625/18, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) a hotărât de asemenea să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 47 din [cartă] coroborat cu articolul 9 alineatul (1) din [Directiva 2000/78] trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care instanța de ultim grad de jurisdicție a unui stat membru este sesizată cu o cale de atac (acțiune) întemeiată pe încălcarea principiului nediscriminării pe motive de vârstă față de un judecător din instanța respectivă, însoțită de o cerere de măsuri conservatorii, această instanță – pentru a asigura protecția drepturilor care decurg din dreptul Uniunii prin dispunerea unei măsuri provizorii prevăzute de dreptul național – este ținută să refuze aplicarea dispozițiilor de drept național care rezervă competența în cauza în care a fost formulată calea de atac unei camere a instanței respective, cameră care nu funcționează ca urmare a nedesemnării judecătorilor care trebuie să intre în compunerea acesteia?

2) În cazul numirii judecătorilor care trebuie să statueze în cadrul camerei competente, în temeiul dreptului național, să soluționeze calea de atac formulată, articolul 267 al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 19 alineatul (1) și cu articolul 2 TUE, precum și cu articolul 47 din [cartă] trebuie interpretat în sensul că o cameră nou-înființată a instanței de ultim grad de jurisdicție a unui stat membru, competentă să soluționeze în primă instanță sau în al doilea grad de jurisdicție acțiunea introdusă de un judecător al unei instanțe naționale, în compunerea căreia urmează să intre exclusiv judecători aleși de organismul național menit să vegheze la respectarea

17 Instanța de trimitere se referă la Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), și la Hotărârea din 17 aprilie 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257).

18 Instanța de trimitere se referă la Hotărârea din 22 mai 2003, Connect Austria (C-462/99, EU:C:2003:297), și la Hotărârea din 2 iunie 2005, Koppensteiner (C-15/04, EU:C:2005:345).

independenței instanțelor (Consiliul Național al Magistraturii), care, date fiind modelul instituțional de constituire și modul său de funcționare, nu oferă garanția independenței față de puterile legislativă și executivă, este o instanță independentă în sensul dreptului Uniunii?

3) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolul 267 al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 19 alineatul (1) și cu articolul 2 TUE, precum și cu articolul 47 din [cartă] trebuie interpretat în sensul că o cameră necompetentă a instanței de ultim grad de jurisdicție a unui stat membru care îndeplinește cerințele prevăzute de dreptul Uniunii pentru o instanță sesizată cu o cale de atac într-o cauză care ține de dreptul Uniunii ar trebui să înlăture aplicarea dispozițiilor legii naționale care exclud competența sa în acea cauză?"

IV. Procedura în fața Curții

45. Prin decizia Curții, prezentele cauze au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale și în vederea pronunțării hotărârii.

46. Prin Ordonanța președintelui Curții din 26 noiembrie 2018, s-a admis cererea instanței de trimitere de judecare a prezentei cauze potrivit procedurii accelerate prevăzute la articolul 23a din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumit în continuare „Statutul") și la articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții [19].

47. Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową (Procurorul general, reprezentat de Parchetul General, Polonia, denumit în continuare „Procurorul general"), Republica Letonia, Republica Polonă, Autoritatea de Supraveghere AELS și Comisia Europeană au depus observații scrise cu privire la întrebările adresate în prezentele cauze.

48. Cu excepția Republicii Letonia, aceste părți, precum și reclamanții, au prezentat observații orale în ședința din 19 martie 2019 (denumită în continuare „prima parte a ședinței").

49. În prima parte a ședinței, Procurorul general a solicitat recuzarea din prezentele cauze a președintelui Curții, judecătorul Koen Lenaerts. Prin Hotărârea din 29 martie 2019, Curtea, prezidată de vicepreședinte, a respins această cerere.

50. Prin scrisoarea din 28 martie 2019, KRS, care nu a participat la prima parte a ședinței, a solicitat organizarea unei alte ședințe. La 10 aprilie 2019, Curtea a decis să continue ședința în prezentele cauze, în special pentru a permite KRS să prezinte observații orale.

51. KRS și Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), în calitate de părți la procedură, împreună cu reclamanții, Procurorul general, Republica Polonă, Autoritatea de Supraveghere AELS și Comisia Europeană, au prezentat observații orale în ședința de judecată din 14 mai 2019 (denumită în continuare „a doua parte a ședinței") [20].

19 A. K. și alții (C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2018:977).

20 În cadrul celei de a doua părți a ședinței, președintele Curții a constatat că, deși Camera Disciplinară nu poate participa la procedură în prezentele cauze, în conformitate cu Regulamentul de procedură al Curții, întrucât aceasta nu se numără printre părțile din litigiile principale, astfel cum se arată în cererile de decizie preliminară primite de la instanța de trimitere, Curtea a decis să accepte documente depuse la 14 mai 2019 de către KRS adoptate de Camera Disciplinară, incluzând în special Rezoluția nr. 6 din 13 mai 2019 a Adunării judecătorilor din Camera Disciplinară a Curții Supreme, care conține poziția camerei respective în prezentele cauze, la care vom face referire în analiza noastră de mai jos (a se vedea punctele 140 și 141 din prezentele concluzii).

V. Rezumatul observațiilor părților

A. Obiecții procedurale

52. Procurorul general și Polonia susțin că întrebările adresate sunt inadmisibile pentru că au rămas fără obiect ca urmare a Legii din 21 noiembrie 2018. În temeiul acestei legi, dispozițiile reglementării poloneze care stau la baza litigiilor principale au fost abrogate și aceste litigii au încetat să mai existe [21]. Polonia subliniază de asemenea că acțiunile în discuție sunt nule conform dreptului polonez, deoarece acestea sunt de competența Camerei Disciplinare în temeiul articolelor 27 și 79 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă.

53. În plus, Polonia și Comisia susțin că nu este necesar un răspuns din partea Curții la prima întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18, întrucât judecătorii Camerei Disciplinare au fost numiți, iar această cameră exercită în prezent funcții judiciare.

54. De asemenea, Procurorul general și Polonia susțin că întrebările adresate sunt inadmisibile deoarece situația din litigiile principale nu privește dreptul Uniunii. Mai precis, Procurorul general subliniază că articolul 19 alineatul (1) TUE nu conferă competență Uniunii în ceea ce privește funcționarea consiliilor magistraturii, iar prezentele cauze diferă de Hotărârea Curții în cauza Associação Sindical dos Juízes Portugueses [22]. În opinia Procurorului general, articolul 47 din cartă nu poate constitui baza unor standarde obligatorii pentru Polonia,întrucât reglementarea poloneză în litigiu privind Curtea Supremă și KRS nu reprezintă un caz de aplicare a dreptului Uniunii în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă. Potrivit Procurorului general, există de asemenea un conflict cu articolul 1 alineatul (1) din Protocolul nr. 30 privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în Polonia și în Regatul Unit [23].

55. Reclamanții și Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) susțin că întrebările adresate rămân necesare, întrucât Legea din 21 noiembrie 2018 nu rezolvă problemele care trebuie soluționate. În opinia Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), articolul 4 din această lege nu are ca rezultat automat o întrerupere a litigiilor, iar instanța de trimitere este camera competentă *ratione materiae* în procedurile principale.

56. Comisia susține că întrebările adresate, cu excepția primei întrebări în cauzele C-624/18 și C-625/18, sunt necesare pentru ca instanța de trimitere să se pronunțe cu privire la o chestiune prealabilă (*quaestio in limine litis*) referitoare la determinarea camerei competente a Curții Supreme pentru a soluționa litigiile. În opinia Comisiei, Legea din 21 noiembrie 2018 nu are incidență asupra răspunsului la întrebările adresate, jurisprudența invocată de Polonia diferă de prezentele cauze și un legiuitor național nu poate interveni în cadrul mecanismului trimiterilor preliminare.

57. În plus, Comisia susține că situația din litigiile principale, în care reclamanții invocă drepturi în materie de discriminare pe motive de vârstă în temeiul Directivei 2000/78, intră în domeniile reglementate de dreptul Uniunii conform articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, iar articolul 47 din cartă se aplică de asemenea pentru aceste motive.

21 Polonia face trimitere în special la Hotărârea din 9 decembrie 2010, Fluxys (C-241/09, EU:C:2010:753), la Hotărârea din 27 iunie 2013, Di Donna (C-492/11, EU:C:2013:428), și la Ordonanța din 3 martie 2016, Euro Bank (C-537/15, EU:C:2016:143).

22 Hotărârea din 27 februarie 2018 (C-64/16, EU:C:2018:117).

23 JO 2016, C 202, p. 312 (denumit în continuare „Protocolul nr. 30”).

B. Cu privire la fond

1. Prima întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 și nefuncționarea în practică a Camerei Disciplinare

58. Din punctul de vedere al Poloniei, la această întrebare trebuie dat un răspuns negativ. În opinia acesteia, drepturile reclamanților nu au fost încălcate, iar refuzul instanței de trimitere de a aplica dispozițiile naționale care prevăd competența Camerei Disciplinare conduce la o situație în care niciuna dintre camerele Curții Supreme nu este competentă să soluționeze litigiile. În plus, aceasta susține printre altele că articolul 47 din cartă și articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78 nu pot fi invocate de reclamanți în susținerea unui demers care ar fi contrar dreptului constituțional polonez.

59. Letonia și Autoritatea de Supraveghere AELS solicită Curții să răspundă afirmativ la această întrebare. Potrivit Autorității de Supraveghere AELS, în cazul în care o instanță care are o competență exclusivă de a soluționa o chestiune care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și al Spațiului Economic European (SEE) nu este încă operațională, nu există *de facto* nicio instanță care să soluționeze cauza; acest lucru constituie o negare a accesului la justiție și instanța de trimitere este obligată în temeiul dreptului Uniunii să nu țină seama de dispozițiile naționale în cauză și să își asume competența pentru a se asigura că acțiunile formulate în temeiul dreptului Uniunii sunt soluționate [24].

2. Prima întrebare în cauza C-585/18 și a doua întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 și independența Camerei Disciplinare

60. Potrivit reclamanților, Camera Disciplinară nu îndeplinește criteriile necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și dreptul la o instanță judecătorească independentă și imparțială în temeiul articolului 47 din cartă, întrucât KRS a fost numit într-o manieră care îl face dependent de autoritățile politice. În opinia acestora, selectarea judecătorilor de către KRS ridică îndoieli serioase cu privire la independența acestor judecători, fapt care subminează încrederea cetățenilor în sistemul judiciar. De asemenea, aceștia consideră că noțiunea de independență trebuie interpretată în funcție de contextul acesteia; în acest sens, jurisprudența Curții privind independența unei „instanțe judecătorești” în sensul articolului 267 TFUE nu are o importanță decisivă.

61. În special, reclamanții identifică trei elemente care dau impresia că KRS este dependent de autoritățile politice. În primul rând, judecătorii eligibili pentru numirea de către Președintele Republicii în Camera Disciplinară au fost selectați de KRS în urma încetării premature a mandatelor foștilor membri ai KRS, despre care aceștia afirmă că încalcă articolul 187 alineatul 3 din Constituția poloneză, care prevede un mandat de patru ani [25]. În al doilea rând, reclamanții subliniază că cei 15 membri judecători sunt numiți de Seim, iar nu de judecători, contrar orientărilor europene [26], astfel încât 23 dintre cei 25 de membri ai KRS provin de la autoritățile legislative și executive. În al treilea rând, ei subliniază că reforma KRS a fost introdusă în paralel cu alte reforme ale sistemului judiciar

24 Autoritatea de Supraveghere AELS se referă la Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), și la Hotărârea din 19 iunie 1990, Factortame și alții (C-213/89, EU:C:1990:257).

25 În această privință, reclamanții fac referire la Hotărârea Curții EDO din 12 martie 2019, Ástráðsson împotriva Islandei (CE:ECHR:2019:0312JUD002637418).

26 Reclamanții fac referire în special la Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei CM/Rec(2010)12 intitulată „Judecătorii: independență, eficiență și responsabilități, 17 noiembrie 2010” (denumită în continuare „Recomandarea din anul 2010”).

polonez, care au condus printre altele la inițierea mecanismului de la articolul 7 alineatul (1) TUE împotriva Poloniei [27] și la suspendarea KRS din cadrul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare [28]. De asemenea, aceștia critică argumentele bazate pe soluțiile adoptate în alte state membre, deoarece situația din Polonia este diferită date fiind aceste trei elemente.

62. KRS arată că Curtea trebuie să fie ghidată de fapte, iar nu de impresii, iar Camera Disciplinară îndeplinește criteriile, inclusiv privind independența, enunțate în jurisprudența Curții referitoare la articolul 267 TFUE. În opinia acestuia, KRS nu influențează Camera Disciplinară, deoarece orice legătură între cele două organisme se încheie odată ce KRS recomandă anumiți candidați. De asemenea, acesta afirmă că reglementarea poloneză privind KRS îmbunătățește reprezentativitatea membrilor săi judecători și permite unor grupuri de judecători să prezinte candidaturi.

63. Procurorul general susține că modificarea modului de numire a membrilor KRS și de selectare a judecătorilor din cadrul Camerei Disciplinare nu pune în pericol independența sistemului judiciar polonez. Procurorul general subliniază *inter alia* că numirea de către Seim a membrilor judecători ai KRS promovează mai multe principii constituționale, precum și legitimitatea democratică. Potrivit Procurorului general, KRS nu este un organ judiciar în sensul articolului 173 din Constituția poloneză, astfel încât reglementarea poloneză cu privire la KRS nu încalcă independența judiciară și, în plus, această reglementare garantează imparțialitatea activităților KRS. În special, Procurorul general a arătat în prima parte a ședinței că articolul 44 alineatul 1b din Legea privind KRS stabilește un sistem eficient care permite judecătorilor candidați care au fost respinși să conteste această respingere, fără a bloca însă procedura de selecție pentru posturile vacante.

64. Procurorul general susține în continuare că soluțiile adoptate în Polonia sunt similare cu cele din alte state membre și că nu ar trebui să existe standarde duble între statele membre. Procurorul general subliniază că Camera Disciplinară are un sprijin larg în societatea poloneză și că există garanții în legislația poloneză pentru a asigura independența acesteia. De asemenea, Procurorul general a afirmat în prima parte a ședinței, referindu-se la articolul 131 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă, că Președintele Republicii numește noi judecători pentru a ocupa pentru prima dată posturile din Camera Disciplinară din cadrul Curții Supreme, dat fiind că numirea unui judecător la Curtea Supremă este legată de un post în cadrul unei anumite camere și, în consecință, nu este posibilă numirea unui judecător care este membru al unei alte camere a acestei instanțe, cu excepția cazului în care judecătorul respectiv demisionează.

65. Letonia consideră că Curtea trebuie să răspundă negativ la această întrebare. Acest stat membru subliniază că independența instanțelor și a judecătorilor nu este un scop în sine, ci un instrument pentru a asigura și a consolida democrația și statul de drept, precum și o condiție prealabilă necesară pentru dreptul la un proces echitabil, astfel cum este recunoscut acesta, printre altele, în dreptul leton [29].

66. Polonia susține că articolul 267 al treilea paragraf TFUE, articolul 19 alineatul (1) TUE, articolul 2 TUE și articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că independența judecătorului unei instanțe naționale nu este afectată în niciun fel prin numirea sa în cadrul unei proceduri naționale care implică participarea unui consiliu al magistraturii a cărui instituire este de competența exclusivă a statului membru în cauză. În opinia acesteia, procedura de selectare a judecătorilor de la Curtea Supremă din Polonia, inclusiv Camera Disciplinară, respectă jurisprudența Curții privind independența în temeiul

27 A se vedea nota de subsol 3 din prezentele concluzii.

28 Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ), „Documentul privind poziția Consiliului RECJ privind statutul de membru al KRS din Polonia”, adoptat la 16 august 2018, disponibil pe site-ul http://www.encj.eu/ (denumit în continuare „Documentul privind poziția RECJ”). A se vedea nota de subsol 93 din prezentele concluzii.

29 Letonia face referire în special la hotărârea din 18 ianuarie 2010 a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Curtea Constituțională a Republicii Letonia), nr. 2009-11-01.

articolului 267 TFUE [30]. Astfel cum a subliniat în prima și în a doua parte a ședinței, standardele de independență în temeiul articolului 267 TFUE nu trebuie interpretate în mod diferit de cele prevăzute la articolul 19 alineatul (1) TUE și la articolul 47 din cartă, iar întrucât KRS nu este o instanță, cerințele privind independența judiciară nu se aplică în cazul acestuia.

67. Potrivit Poloniei, judecătorii din acest stat membru, inclusiv cei din cadrul Camerei Disciplinare, sunt numiți de Președintele Republicii, la propunerea KRS, pe o perioadă nedeterminată; în exercitarea prerogativei sale constituționale de a numi judecători, Președintele Republicii nu este ținut de opinia KRS și acționează în conformitate cu Constituția poloneză [31]. În opinia acesteia, procedura respectivă nu se deosebește de cele din alte state membre și de cea privind numirea membrilor instanțelor Uniunii, în care participarea reprezentanților puterii judecătorești este limitată, iar faptul că judecătorii sunt selectați de KRS, care este compus din judecători și politicieni, nu afectează independența judecătorilor desemnați de Președintele Republicii. Aceasta susține în continuare că independența judecătorilor din cadrul Camerei Disciplinare rezultă dintr-un sistem elaborat de garanții, legate în special de numirea acestora pe durată nedeterminată, de inamovibilitate, de imunitate, de obligația de a rămâne apolitici și de a se abține de la alte activități profesionale, precum și de remunerație.

68. Polonia susține în continuare, printre altele, că alegerea celor 15 membri judecători ai KRS de către Seim sporește legitimitatea democratică și reprezentativitatea KRS, iar hotărârea din 25 martie 2019 a Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională, Polonia) (K 12/18) a înlăturat îndoielile privind conformitatea acesteia cu Constituția poloneză. Acest stat membru a subliniat de asemenea, în prima parte a ședinței, că mandatele membrilor fostului KRS au fost reduse ca urmare a metodei noi de selectare a membrilor judecători și a necesității de a unifica mandatele acestora; în practică, majoritatea mandatelor au fost reduse cu puțin timp.

69. Autoritatea de Supraveghere AELS susține că Camera Disciplinară nu este o instanță independentă în sensul articolului 267 TFUE. În special, aceasta afirmă că statele trebuie să își organizeze sistemele judiciare în conformitate cu dreptul Uniunii și al SEE și trebuie să se țină seama de principiul menținerii nivelului de protecție a independenței judiciare, așa cum este reflectat în dreptul Uniunii și în orientările europene [32]. În opinia sa, modificarea compunerii organismului însărcinat cu alegerea judecătorilor astfel încât să fie alcătuit dintr-o majoritate de membri desemnați de autoritățile legislative și executive creează o legătură cu aceste autorități care ar putea compromite independența judecătorilor desemnați în temeiul acestei proceduri. Potrivit Autorității de Supraveghere AELS, acesta este în special cazul atunci când modificarea modului de alcătuire face parte din modificări mai ample care slăbesc independența sistemului judiciar, iar simpla apariție a susceptibilității la influență externă care rezultă din aceste împrejurări subminează încrederea publicului în instanțe [33].

70. Comisia susține că cerințele de independență și de imparțialitate prevăzute la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și la articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că un organism judiciar, precum Camera Disciplinară, care este instituit în împrejurările din acțiunile principale și este competent să se pronunțe asupra litigiilor privind statutul judecătorilor nu îndeplinește aceste cerințe [34]. În opinia sa, articolul 267 TFUE nu este relevant întrucât nu calificarea unui organism care face o trimitere în calitate de „instanță judecătorească” este în discuție în speță.

30 Polonia face referire în special la Hotărârea din 17 septembrie 1997, Dorsch Consult (C-54/96, EU:C:1997:413), la Hotărârea din 21 martie 2000, Gabalfrisa și alții (C-110/98-C-147/98, EU:C:2000:145), la Hotărârea din 13 decembrie 2012, Forposta și ABC Direct Contact (C-465/11, EU:C:2012:801), și la Hotărârea din 31 ianuarie 2013, D și A (C-175/11, EU:C:2013:45).

31 Polonia face referire în special la articolul 179 coroborat cu articolul 144 alineatul 3 punctul 17 din Constituția poloneză.

32 Autoritatea de Supraveghere AELS face referire la articolele 2, 7 și 49 TUE, la articolul 53 din cartă și la Carta europeană privind statutul judecătorilor, 8-10 iulie 1998, DAJ/DOC(98)23 (denumită în continuare „Carta europeană din anul 1998”), punctul 1.1.

33 Autoritatea de Supraveghere AELS face referire în special la Hotărârea Curții AELS din 14 februarie 2017, Pascal Nobile/DAS Rechtsschutz-Versicherungs (E-21/16, punctul 16).

34 Comisia face referire la Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), și la Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

71. Comisia recunoaște că, în principiu, implicarea unui organism politic în procesul de numire a judecătorilor nu este, în sine, de natură să afecteze independența sau imparțialitatea judecătorilor desemnați [35]. Aceasta subliniază însă că aparența independenței și a imparțialității este una dintre componentele independenței judiciare [36]. În prezentele cauze, ea susține că mai multe elemente luate împreună produc o „ruptură structurală”, și anume o discontinuitate structurală care rezultă dintr-o pluralitate de modificări legislative introduse în același timp în Polonia, astfel încât nu este posibilă eliminarea oricărei îndoieli legitime cu privire la impermeabilitatea Camerei Disciplinare față de factori externi și la neutralitatea acesteia față de interesele aflate în conflict.

72. Potrivit Comisiei, aceste elemente includ, în primul rând, faptul că Camera Disciplinară a fost înființată *ex nihilo*, cu un statut distinct de celelalte camere ale Curții Supreme, în al doilea rând, faptul că, până în momentul în care toate posturile din Camera Disciplinară sunt ocupate pentru prima dată, numai judecătorii numiți de Președintele Republicii pot alcătui Camera Disciplinară. în al treilea rând, faptul că aceasta face parte dintr-un pachet legislativ privind reforma sistemului judiciar din Polonia și, în al patrulea rând, faptul că această cameră este competentă să se pronunțe asupra litigiilor privind statutul judecătorilor, inclusiv pensionarea acestora și deciziile adoptate în procedurile disciplinare împotriva judecătorilor, aspecte care au fost modificate în mod substanțial de acest pachet. În opinia Comisiei, modificările aduse compunerii KRS contribuie la această ruptură structurală, iar hotărârea K 12/18 din 25 martie 2019 a Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) este lipsită de relevanță pentru evaluarea independenței Camerei Disciplinare în temeiul dreptului Uniunii.

3. A doua întrebare în cauza C-585/18 și a treia întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 și asumarea competenței ca urmare a lipsei de independență a Camerei Disciplinare

73. Reclamanții susțin că instanța de trimitere ar trebui să interpreteze dreptul național astfel încât să le ofere posibilitatea de a le fi examinate cauzele de către o instanță competentă.

74. Autoritatea de Supraveghere AELS susține că este contrar dreptului Uniunii și al SEE a permite ca o chestiune legată de acest drept să fie stabilită de o instanță care nu îndeplinește cerințele de independență stabilite de instanțele europene. Astfel, în opinia sa, chiar dacă asumarea competenței într-o situație în care instanța competentă nu reprezintă o instanță independentă în temeiul dreptului Uniunii și al SEE poate să excedeze acoperirea unei lacune procedurale, acest lucru poate fi justificat ca o soluție temporară atunci când o asemenea măsură se impune pentru protecția drepturilor acordate în temeiul dreptului Uniunii și al SEE [37].

75. Comisia susține că supremația dreptului Uniunii impune ca dispozițiile naționale care conferă competență, într-o cauză care implică dreptul Uniunii, unei instanțe care nu îndeplinește cerințele de independență și de imparțialitate în temeiul articolului 19 alineatul (1) TUE și al articolului 47 din cartă să rămână inaplicabile. Aceasta consideră că, având în vedere importanța principiului independenței judiciare, instanța de trimitere trebuie să înlăture dispozițiile naționale pe care le consideră contrare acestui principiu [38].

35 Comisia face referire la Hotărârea Curții EDO din 25 martie 1992, Campbell și Fell împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:1992:0325JUD001359088).

36 Comisia face referire în special la Hotărârea Curții EDO din 22 octombrie 1984, Sramek împotriva Austriei (CE:ECHR:1984:1022JUD000879079), la Lista de criterii privind statul de drept a Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), studiul nr. 711/2013, 18 martie 2016, CDL-AD(2016)007 (denumită în continuare „Lista din anul 2016 privind criteriile statului de drept”), punctul 75, și la Recomandarea din anul 2010, nota de subsol 26, punctele 46 și 47.

37 Autoritatea de Supraveghere AELS face referire la Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), și la Hotărârea din 19 iunie 1990, Factortame și alții (C-213/89, EU:C:1990:257).

38 Comisia face referire la Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), și la Hotărârea din 19 ianuarie 2010, Kücükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21).

VI. Analiză

A. Prezentare generală a abordării

76. Am ajuns la concluzia că cerințele de independență judiciară prevăzute la articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că o cameră a unei instanțe naționale de ultim grad de jurisdicție, precum Camera Disciplinară, care este înființată în împrejurările care prevalează în cauzele principale nu îndeplinește aceste cerințe. Abordarea pe care o vom folosi pentru a ajunge la această concluzie este următoarea.

77. Astfel cum vom arăta la punctul 84 din prezentele concluzii, considerăm că situația din litigiile principale constituie un caz în care un stat membru aplică articolul 47 din cartă în sensul articolului 51 alineatul (1) din aceasta. În consecință, *stricto sensu*, nu este necesară o decizie a Curții cu privire la faptul dacă a avut loc de asemenea o încălcare în sens mai larg a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE. Acestea fiind spuse, vom efectua o analiză cu privire la încălcarea articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE în secțiunea D.4 din prezentele concluzii, având în vedere că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și garanția independenței judiciare pe care acesta o implică reprezintă o expresie concretă a valorii fundamentale a statului de drept prevăzută la articolul 2 TUE [39].

78. Abordăm în acest mod analiza pe care o realizăm întrucât, după cum am subliniat în Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18), în principiu, „o deficiență structurală care presupune, în plus, o punere în aplicare a dreptului Uniunii de către un stat membru va trebui să fie examinată în raport cu ambele dispoziții” [40].

79. În sfârșit, o analiză a protecției acordate la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE rezultă și din domeniul material de aplicare larg pe care Curtea l-a dat acestei dispoziții (a se vedea punctul 87 din prezentele concluzii).

80. Raționamentul nostru va fi detaliat în secțiunile C, D și E ale prezentelor concluzii, însă vom analiza mai întâi, în secțiunea B, obiecțiile procedurale invocate de părțile din prezentele cauze.

B. Cu privire la competența Curții

81. Observăm că în prezentele cauze au fost invocate două obiecții procedurale, prima întemeiată în esență pe faptul că situația din cauzele principale nu intră în domeniul de aplicare a dreptului Uniunii, iar a doua întemeiată pe faptul că întrebările adresate au rămas fără obiect. Ambele par să se refere la competența Curții, deși ele au fost invocate în ceea ce privește admisibilitatea trimiterilor preliminare [41].

1. Situația din cauzele principale intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii

82. În opinia noastră, situația din cauzele principale intră în mod clar în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.

39 A se vedea în special Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 32), și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 47).

40 EU:C:2019:529, punctul 116.

41 A se vedea în această privință Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Gullotta și Farmacia di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:168, punctele 16-25), și Concluziile avocatul general Szpunar prezentate în cauzele Rendón Marín și CS (C-165/14 și C-304/14, EU:C:2016:75, punctul 48). Pentru o discuție generală, a se vedea Nils Wahl și Luca Prete, „The Gatekeepers of Article 267 TFEU: On Jurisdiction and Admissibility of References for Preliminary Rulings” (2018), 55, *Common Market Law Review*, 511.

83. Reclamanții din cauzele principale invocă încălcarea interdicției de discriminare pe motive de vârstă, astfel cum aceasta este protejată de Directiva 2000/78. Pentru a solicita punerea în executare a acestei cereri, aceștia au dreptul, în temeiul articolului 47 din cartă, de a avea acces la o instanță independentă [42].

84. Acesta este un caz clasic al unei situații „guvernate" de dreptul Uniunii, în sensul jurisprudenței Curții [43]. Există o legătură materială între situația care decurge din dreptul statului membru și măsura Uniunii invocată [44]. Întrucât se solicită accesul la o instanță independentă pentru a garanta aplicarea Directivei 2000/78, în special a dreptului de a nu fi discriminat pe motive de vârstă, protejat în cadrul acesteia, cauzele principale se referă la o situație în care un stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă [45]. În consecință, cauzele principale intră în domeniul de aplicare al articolului 47 din cartă.

85. Vom efectua, așadar, partea principală a analizei noastre pe baza articolului 47 din cartă. Astfel, după cum se arată la punctele 93-101 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18) [46], având în vedere că articolul 47 din cartă și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE au surse juridice comune și sunt circumscrise de matricea mai largă a principiilor generale de drept al Uniunii, există o „pasarelă constituțională" între cele două dispoziții, iar jurisprudența privitoare la acestea se intersectează în mod inevitabil [47]. Pe această jurisprudență intersectată ne vom baza analiza.

86. În plus, situația din cauzele principale intră în domeniul de aplicare material al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

87. În Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18) [48], Curtea a confirmat că, în ceea ce privește domeniul material de aplicare al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, această dispoziție se referă la „domeniile reglementate de dreptul Uniunii", independent de situația în care statele membre pun în aplicare acest drept în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă. Astfel, odată ce un organism precum Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) poate fi solicitat să se pronunțe asupra unor chestiuni legate de aplicarea sau de interpretarea dreptului Uniunii și, în calitate de „instanță" în sensul definit de dreptul Uniunii, face parte din sistemul judiciar al statului membru în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, statul membru respectiv trebuie să se asigure, în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, că un astfel de organism îndeplinește cerințele unei protecții jurisdicționale efective, inclusiv cerința independenței judiciare, inerentă sarcinii de a judeca și care face parte din „esența" dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă.

42 A se vedea în această privință Hotărârea din 6 noiembrie 2012, Comisia/Ungaria (C-286/12, EU:C:2012:687).

43 A se vedea de exemplu Hotărârea din 7 martie 2017, X și X (C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, punctul 45), și Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (C-235/17, EU:C:2019:432, punctul 63 și jurisprudența citată). Pentru un rezumat al normelor juridice care permit determinarea situațiilor în care statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă, a se vedea Ordonanța din 7 septembrie 2017, Demarchi Gino (C-177/17 și C-178/17, EU:C:2017:656, punctele 19-21 și jurisprudența citată).

44 A se vedea Hotărârea din 19 aprilie 2018, Consorzio italiana Management e Catani Multiservizi (C-152/17, EU:C:2018:264, punctul 34 și jurisprudența citată). Pentru o discuție generală, a se vedea Angela Ward, „Article 51 – Field of Application", în Steve Peers, Tamara Hervey, Jeff Kenner și Angela Ward (ed.), *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Beck, 2014, p. 1413-1454.

45 A se vedea în această privință Hotărârea din 22 decembrie 2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811).

46 EU:C:2019:529.

47 Acest lucru rezultă cu claritate din Hotărârea Curții din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, în special punctele 43, 46, 47, 55 și 57). În această hotărâre, Curtea a făcut referire la Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), în care a fost în discuție interpretarea articolului 19 alineatul (1) TUE, și la Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), un litigiu care a implicat punerea în aplicare a dreptului Uniunii și a articolului 47 din cartă în sprijinul aceleași principii juridice.

48 EU:C:2019:531, în special punctele 50, 51, 55-59 și jurisprudența citată. Observăm că un avocat general a considerat că „orice asemenea măsuri orizontale transversale, care, prin definiție, vor afecta toate activitățile sistemului judiciar național, intră sub incidența dreptului Uniunii" (a se vedea Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:339, punctul 55).

88. În sfârșit, astfel cum rezultă din Hotărârea Curții în cauza N. S. și alții [49], Protocolul nr. 30 nu pune în discuție aplicabilitatea Cartei în Polonia, astfel încât articolul 47 din aceasta nu este exclus în cauzele principale. În plus, Protocolul nr. 30 se referă la cartă și, în măsura în care este aplicabil, nu privește articolul 19 alineatul (1) TUE [50]. În consecință, îl excludem din analiza aferentă articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, care apare în secțiunea D.4 din prezentele concluzii.

89. Având în vedere cele de mai sus, trebuie respinsă obiecția procedurală prin care se susține că situația din cauzele principale nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.

2. Necesitatea pronunțării unei hotărâri de către Curte

90. În opinia noastră, cu excepția primei întrebări în cauzele C-624/18 și C-625/18 și a nefuncționării Camerei Disciplinare, întrebările preliminare nu sunt lipsite de obiect.

91. Potrivit unei jurisprudențe constante, din textul și din economia articolului 267 TFUE rezultă în mod clar că procedura preliminară presupune ca un litigiu să fie efectiv pendinte în fața instanței naționale, în cadrul căruia aceasta să fie chemată să pronunțe o decizie susceptibilă să ia în considerare hotărârea pronunțată cu titlu preliminar de Curte [51]. Justificarea trimiterii preliminare nu este formularea unor opinii consultative cu privire la probleme generale sau ipotetice, ci nevoia soluționării efective a unui litigiu [52]. Deși Curtea se bazează pe cât posibil pe evaluarea instanței naționale cu privire la necesitatea întrebărilor preliminare, aceasta trebuie să fie în măsură să facă orice analiză inerentă îndeplinirii sarcinilor sale, în special pentru a stabili dacă are competență [53].

92. În consecință, în contextul articolului 267 TFUE, Curtea consideră că o întrebare preliminară rămâne fără obiect și, prin urmare, nu mai este necesar să se pronunțe [54] în general atunci când în cursul procedurii are loc o schimbare a cadrului juridic și/sau factual referitor la fondul întrebărilor preliminare, cum ar fi cazul în care reglementarea națională în cauză nu mai este aplicabilă sau cel în care cererile reclamantului au fost soluționate, astfel încât răspunsul Curții la aceste întrebări nu mai este necesar pentru a permite instanței de trimitere să pronunțe o hotărâre în cauza principală [55].

93. Așadar, în prezentele cauze suntem de acord cu Polonia și cu Comisia că prima întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 a rămas fără obiect ca urmare a modificării cadrului factual care stă la baza acestei întrebări. Nu se contestă că, în urma deciziilor instanței de trimitere de a adresa întrebările preliminare, judecătorii Camerei Disciplinare au fost numiți de Președintele Republicii la 20 septembrie 2018, iar Camera Disciplinară este operațională și își îndeplinește funcțiile judiciare. De asemenea, subliniem că instanța de trimitere a arătat că această chestiune ar putea deveni irelevantă pentru astfel de motive (a se vedea punctul 38 din prezentele concluzii).

94. În aceste împrejurări, Curtea trebuie să constate că nu mai este necesar să răspundă la prima întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18, din moment ce răspunsul la această întrebare este superfluu. Cu toate acestea, subliniem că acest lucru nu aduce atingere în niciun fel puterii instanței de trimitere de a-și asuma competența în cauzele principale pe baza răspunsului nostru la cea de a

49 Hotărârea din 21 decembrie 2011 (C-411/10 și C-493/10, EU:C:2011:865, punctele 119 și120). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Trstenjak prezentate în cauza N. S. și alții (C-411/10 și C-493/10, EU:C:2011:611, punctele 167-171), și Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Bonda (C-489/10, EU:C:2011:845 punctele 21-23).

50 A se vedea Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 53).

51 A se vedea Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții (C-612/16, EU:C:2018:392, punctul 46 și jurisprudența citată).

52 A se vedea Ordonanța din 10 ianuarie 2019, Mahmood și alții (C-169/18, EU:C:2019:5, punctul 23 și jurisprudența citată).

53 A se vedea Hotărârea din 24 octombrie 2013, Stoilov i Ko (C-180/12, EU:C:2013:693, punctele 37 și 38).

54 A se vedea în această privință Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza García Blanco (C-225/02, EU:C:2004:669, punctele 35-39).

55 A se vedea de exemplu Ordonanța din 10 iunie 2011, Mohammad Imran (C-155/11 PPU, EU:C:2011:387), și Ordonanța din 10 ianuarie 2019, Mahmood și alții (C-169/18, EU:C:2019:5).

doua întrebare în cauza C-585/18 și la cea de a treia întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 și nici asumării competenței de către instanța de trimitere care trebuie să rezulte cu necesitate din concluziile noastre potrivit cărora Camera Disciplinară nu este o instanță independentă (a se vedea secțiunea E din prezentele concluzii).

95. Celelalte întrebări adresate de instanța de trimitere – prima și cea de a doua întrebare în cauza C-585/18, precum și cea de a doua și cea de a treia întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 nu au rămas însă fără obiect.

96. În această privință, prin decizia Curții a fost adresată instanței de trimitere o cerere prin care i s-a solicitat să stabilească dacă, având în vedere intrarea în vigoare a Legii din 21 noiembrie 2018 și afirmațiile Poloniei potrivit cărora această lege ar avea drept consecință că nu mai este necesară pronunțarea Curții în prezentele cauze, consideră că răspunsul la întrebările adresate Curții în aceste cauze rămâne necesar pentru a-i permite să soluționeze litigiile principale.

97. În răspunsul său din 25 ianuarie 2019 la această cerere, instanța de trimitere a confirmat că răspunsul la întrebările adresate rămâne necesar pentru a pronunța o hotărâre. În special, aceasta a indicat, în primul rând, că întrebările respective privesc probleme care nu sunt reglementate de Legea din 21 noiembrie 2018, în al doilea rând, că această lege nu abrogă *ex tunc* dispozițiile naționale în litigiu și efectele lor juridice și, în al treilea rând, că articolul 4 din aceeași lege restrânge posibilitatea de a obține răspunsuri la întrebările preliminare și nu poate fi folosit ca temei juridic pentru închiderea procedurilor.

98. În aceste împrejurări, nu rezultă în mod evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată de instanța de trimitere nu ar fi necesară acesteia din urmă pentru soluționarea litigiilor asupra cărora urmează să se pronunțe. După cum reiese din răspunsul instanței de trimitere, aceasta este sesizată cu litigii reale care nu pot fi repuse în discuție de părțile din cauzele principale [56], iar răspunsul Curții va ajuta instanța de trimitere să determine instanța competentă să soluționeze aceste litigii [57].

99. În plus, precizăm că jurisprudența invocată de Polonia (a se vedea punctul 52 din prezentele concluzii) este inaplicabilă în prezentele cauze. În această jurisprudență, modificările în discuție au afectat fondul întrebărilor adresate [58]. În speță, întrebările adresate de instanța de trimitere nu sunt soluționate prin Legea din 21 noiembrie 2018, dat fiind că această lege nu se referă la normele care reglementează Camera Disciplinară sau compunerea KRS. Cu alte cuvinte, aceste norme sunt în continuare în vigoare.

100. În ceea ce privește pretinsele efecte ale articolelor 2 și 4 din Legea din 21 noiembrie 2018 asupra litigiilor principale, trebuie de asemenea să se țină seama de faptul că, în contextul articolului 267 TFUE, nu îi revine Curții sarcina să se pronunțe asupra problemelor de drept intern și nici să stabilească dacă decizia de trimitere a fost adoptată în conformitate cu normele de drept intern care reglementează organizarea instanțelor și procedura judiciară [59]. Instanțele naționale de ultim grad de jurisdicție, precum instanța de trimitere, sunt în principiu obligate, în temeiul articolului 267 al treilea paragraf TFUE, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii, iar dispozițiile naționale nu pot să interfereze cu această obligație [60].

56 A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, punctul 30).

57 A se vedea în această privință Hotărârea din 18 octombrie 2011, Boxus și alții (C-128/09, C-134/09 și C-135/09, EU:C:2011:667, punctul 28).

58 A se vedea Hotărârea din 9 decembrie 2010, Fluxys (C-241/09, EU:C:2010:753, punctele 32-34), și Hotărârea din 27 iunie 2013, Di Donna (C-492/11, EU:C:2013:428, punctele 27-32), precum și Ordonanța din 3 martie 2016, Euro Bank (C-537/15, EU:C:2016:143, punctele 27-30 și 34-36).

59 A se vedea Hotărârea din 7 iulie 2016, Genentech (C-567/14, EU:C:2016:526, punctul 22).

60 A se vedea Hotărârea din 5 aprilie 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, punctele 32-34).

101. Din aceste motive, Curtea trebuie să se pronunțe asupra primei și a celei de a doua întrebări în cauza C-585/18 și asupra celei de a doua și a celei de a treia întrebări în cauzele C-624/18 și C-625/18, iar obiecția procedurală prin care se afirmă că aceste întrebări au rămas fără obiect trebuie respinsă.

C. Prima întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18 și nefuncționarea în practică a Camerei Disciplinare

102. În cazul în care Curtea decide să nu adopte analiza noastră în sensul că această problemă a rămas obiect, observațiile care urmează sunt menite să răspundă pe scurt și în subsidiar la întrebarea menționată.

103. Această întrebare se referă în esență la problema dacă dreptul Uniunii conferă instanței de trimitere competența de a se pronunța în cauzele principale în situația în care la momentul în care reclamanții au avut intenția să își valorifice drepturile în privința discriminării pe motive de vârstă în temeiul Directivei 2000/78 instanța desemnată să asigure respectarea acestor drepturi nu fusese încă stabilită în practică.

104. Răspunsul la această întrebare este afirmativ pentru următoarele motive.

105. Mai întâi, în Hotărârea Unibet [61], Curtea a statuat că statele membre sunt obligate să creeze noi căi de atac în temeiul dreptului național pentru ca particularii să își valorifice drepturile în temeiul dreptului Uniunii numai atunci când astfel de căi de atac nu există. Nu pare a fi subiect de dispută că aceasta era situația în cauzele principale, din moment ce Camera Disciplinară nu funcționa ca urmare a faptului că judecătorii săi nu fuseseră încă numiți. Instanța de trimitere a analizat această problemă în raport cu obligația impusă instanțelor naționale în temeiul jurisprudenței de a lăsa neaplicate dispozițiile naționale care contravin dreptului Uniunii pentru a asigura pe deplin eficacitatea acestuia [62]. Este suficient să se precizeze că acest imperativ servește la evidențierea Hotărârii Curții în cauza Unibet.

106. În continuare, articolul 47 din cartă coroborat cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78 [63] garantează dreptul de acces la o instanță [64]. Prin judecarea acțiunilor introduse de reclamanții din cauzele principale, instanța de trimitere garantează acest acces.

D. Prima întrebare în cauza C-585/18 și cea de a doua întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18, precum și independența Camerei Disciplinare

1. Aplicarea articolului 47 din cartă

107. Astfel cum s-a arătat mai sus, situația din litigiile principale reprezintă un caz de punere în aplicare de către un stat membru a dreptului Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă și, în consecință, va fi evaluată în temeiul articolului 47 din cartă. Jurisprudența referitoare la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se intersectează însă în mod inevitabil cu cea privind articolul 47 din cartă (a se vedea punctul 85 din prezentele concluzii). Orientările emise de organismele europene și

61 Hotărârea din 13 martie 2007 (C-432/05, EU:C:2007:163, punctele 40 și 41). A se vedea de asemenea Hotărârea din 3 octombrie 2013, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctele 103 și 104).

62 Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).

63 A se vedea de exemplu Hotărârea din 8 mai 2019, Leitner (C-396/17, EU:C:2019:375, punctul 61 și jurisprudența citată).

64 A se vedea de exemplu Hotărârea din 30 iunie 2016, Toma (C-205/15, EU:C:2016:499, punctul 42).

internaționale, care reflectă principiile comune ale statelor membre privind independența sistemului judiciar, oferă de asemenea un punct de referință util [65]. Acestea sunt sursele pe care ne vom sprijini pentru a stabili dacă măsurile în discuție în cauzele principale sunt conforme cu cerințele independenței sistemului judiciar în temeiul dreptului Uniunii.

108. Având în vedere că situația din cauzele principale trebuie să fie determinată în raport cu articolul 47 din cartă, este important să reamintim dispozițiile cartei care sunt relevante pentru aplicarea acestuia. Articolul 47 al doilea paragraf din cartă corespunde articolului 6 paragraful 1 din Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „CEDO”), care privește dreptul la un proces echitabil. În conformitate cu articolul 52 alineatul (3) din cartă, înțelesul și întinderea acestei dispoziții din cartă sunt aceleași sau mai extinse decât înțelesul și întinderea dispoziției respective prevăzute de CEDO, astfel cum sunt stabilite în textul CEDO și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”) [66]. Având în vedere articolul 52 alineatul (3) din cartă și explicațiile care însoțesc articolul 47 din aceasta, dreptul Uniunii trebuie să asigure „gradul minim de protecție” garantat de articolul 6 paragraful 1 din CEDO cu privire la dreptul la o instanță independentă și imparțială în temeiul jurisprudenței Curții EDO [67].

109. În sfârșit, în ceea ce privește argumentele Poloniei, interpretarea articolului 267 TFUE nu pare necesară pentru soluționarea litigiilor principale întrucât nu a fost formulată o întrebare care să necesite un răspuns al Curții cu privire la problema dacă un anumit organism se încadrează în noțiunea de „instanță judecătorească” în sensul articolului 267 TFUE sau dacă o instanță națională are dreptul sau obligația de a formula o cerere de decizie preliminară în temeiul acestei dispoziții.

110. Deși Curtea a observat recent în jurisprudența sa că „[i]ndependența instanțelor naționale este în special esențială pentru buna funcționare a sistemului de cooperare judiciară constituit de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE” și că acest mecanism „nu poate fi activat decât de un organism care are sarcina de a aplica dreptul Uniunii și care îndeplinește printre altele acest criteriu de independență” [68], Curtea nu a sugerat în niciun caz că sursele care guvernează independența ar putea fi găsite exclusiv în jurisprudența elaborată în temeiul articolului 267 TFUE.

111. În plus, aprecierea de către Curte a criteriului privind independența pentru a determina dacă un organism îndeplinește criteriile unei „instanțe judecătorești” pentru a putea formula o trimitere preliminară în temeiul articolului 267 TFUE este un *exercițiu calitativ diferit* de cel al evaluării dacă cerințele de independență judiciară au fost respectate în temeiul articolului 47 din cartă, precum și al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE [69].

65 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325, punctul 72).

66 A se vedea Explicațiile referitoare la Carta drepturilor fundamentale (JO 2007, C 303, p. 17), explicațiile privind articolul 47 (p. 30), și articolul 52 (p. 34).

67 A se vedea Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (Drepturi de uzufruct asupra terenurilor agricole) (C-235/17, EU:C:2019:432, punctul 72). Observăm în treacăt că în Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (EU:C:2019:531, în special la punctele 76 și 79), Curtea a supus principiul inamovibilității judecătorilor unui test de proporționalitate. În acest sens, constatăm că, în conformitate cu articolul 52 alineatul (3) din cartă, dreptul Uniunii protejează principiile inamovibilității și independenței judecătorilor la standardul minim de protecție acordat în temeiul jurisprudenței Curții EDO.

68 A se vedea în special Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 43), și Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 54).

69 A se vedea în această privință Hotărârea din 4 februarie 1999, Köllensperger și Atzwanger (C-103/97, EU:C:1999:52, punctul 24), Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza Torresi (C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:265, punctele 45-54), și Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza Pula Parking (C-551/15, EU:C:2016:825, punctele 81-107).

112. În cadrul mecanismului trimiterilor preliminare de la articolul 267 TFUE, Curtea examinează o întrebare referitoare la procedura cu care este sesizată, cu privire la organismele îndreptățite să formuleze trimiteri preliminare, și care este legată de obiectivele care stau la baza acestui mecanism de a institui un dialog între Curte și instanțele naționale și de a asigura interpretarea unitară a dreptului Uniunii [70].

113. În cadrul articolului 47 din cartă, precum și al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, Curtea realizează o apreciere materială cu privire la problema dacă, în special, măsura în cauză aduce atingere independenței judiciare în lumina cerințelor prevăzute de aceste dispoziții.

114. Cel mai important este că, după cum s-a arătat mai sus, ca urmare a articolului 52 alineatul (3) din cartă, dreptul Uniunii garantează independența sistemului judiciar cel puțin la standardul stabilit la articolul 6 paragraful 1 din CEDO (a se vedea punctul 108 din prezentele concluzii). Astfel, dacă jurisprudența elaborată de Curte în ceea ce privește criteriul privind independența în temeiul articolului 267 TFUE (în cadrul stabilirii faptului dacă un anumit organism poate adresa Curții o cerere de decizie preliminară) nu ar atinge „gradul minim de protecție" garantat de articolul 6 paragraful 1 din CEDO [71], aceasta ar trebui, în orice caz, să fie adusă la acest standard.

2. Conținutul garanției privind independența sistemului judiciar în conformitate cu dreptul Uniunii

115. Este util să reamintim că Curtea a recunoscut că articolul 47 din cartă reafirmă principiul protecției jurisdicționale efective, care constituie un principiu general de drept al Uniunii ce decurge din tradițiile constituționale comune ale statelor membre și este consacrat la articolele 6 și 13 din CEDO [72] și prin care este protejat statul de drept ca valoare a Uniunii în temeiul articolului 2 TUE [73]. Conținutul garanției independenței sistemului judiciar în conformitate cu dreptul Uniunii este următorul.

116. În primul rând, potrivit jurisprudenței Curții, „garanții[le] de independență și de imparțialitate postulează existența unor norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă" [74].

117. De asemenea, Curtea a statuat că cerința de independență a sistemului judiciar impune ca *regimul disciplinar* al celor care au îndatorirea de a judeca să prezinte garanțiile necesare pentru a evita orice risc de utilizare a unui astfel de regim ca sistem de control politic al conținutului deciziilor judiciare. În această privință, adoptarea unor norme care definesc printre altele atât comportamentele ce constituie încălcări disciplinare, cât și sancțiunile aplicabile în mod concret, care prevăd intervenția

70 A se vedea de exemplu Hotărârea din 5 decembrie 2017, M.A.S. și M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936, punctele 22 și 23), și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 45 și jurisprudența citată). Pentru o discuție generală, a se vedea Morten Broberg și Niels Fenger, *Preliminary References to the European Court of Justice*, ediția a doua, Oxford University Press, 2014, p. 60-106.

71 A se vedea Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (Drepturi de uzufruct asupra terenurilor agricole) (C-235/17, EU: C: 2019: 432, punctul 72).

72 A se vedea de exemplu Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 49 și jurisprudența citată).

73 A se vedea în special Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 48), și Hotărârea din 24 iunie 2019 Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 58).

74 A se vedea de exemplu Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 66), și Avizul 1/17 din 30 aprilie 2019 (Acordul CETA UE-Canada, EU:C:2019:341, punctul 204). Sublinierea noastră. Aceste garanții de independență și de imparțialitate sunt legate de aspectele interne, respectiv externe ale independenței stabilite în jurisprudență: a se vedea de exemplu Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctele 71-73 și jurisprudența citată).

unui *organism independent* în conformitate cu o procedură care garantează pe deplin drepturile consacrate la articolele 47 și 48 din cartă, în special dreptul la apărare, și care stabilesc posibilitatea de a contesta în justiție deciziile organelor disciplinare constituie un ansamblu de garanții esențiale pentru menținerea independenței puterii judecătorești [75].

118. Pe această bază, măsurile privind numirea judecătorilor și regimul disciplinar aplicabil judecătorilor sunt aspecte importante ale garanțiilor independenței sistemului judiciar în conformitate cu dreptul Uniunii, iar existența unui organism independent în cadrul regimului disciplinar face parte din aceste garanții. În consecință, trebuie să se considere că, chiar dacă un organism însărcinat cu selectarea judecătorilor, precum KRS, nu îndeplinește el însuși rolul unei instanțe, normele privind printre altele alcătuirea și funcționarea sa, în măsura în care influențează aceste aspecte, pot fi luate în considerare pentru a evalua dacă o instanță națională – în selectarea membrilor căreia acesta a jucat un rol substanțial – oferă garanții suficiente de independență în temeiul articolului 47 din cartă.

119. Curtea EDO a stabilit în mod constant că, pentru a determina dacă o instanță poate fi considerată „independentă” în sensul articolului 6 paragraful 1 din CEDO, trebuie să se țină seama printre altele de modul de numire a membrilor săi și de durata mandatului acestora, de existența unor garanții împotriva presiunilor externe și de aspectul dacă organismul în discuție prezintă o aparență de independență [76].

120. Astfel cum am arătat în Concluziile pe care le-am prezentat în cauza C-619/18, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), și în cauza C-192/18, Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) [77], imparțialitatea unui judecător în temeiul articolului 6 paragraful 1 din CEDO necesită o verificare obiectivă a aspectului dacă instanța însăși oferă suficiente garanții pentru excluderea oricărei îndoieli legitime în legătură cu imparțialitatea sa. Aparențele pot avea o anumită importanță, astfel încât „nu trebuie doar să se facă dreptate, trebuie să se și vadă că se face dreptate”. În joc se află încrederea pe care instanțele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire opiniei publice. În plus, pentru a se stabili într-o anumită cauză dacă există un motiv legitim de temere că nu este îndeplinită aparența de independență obiectivă, Curtea EDO a susținut că ceea ce este decisiv este dacă această temere este justificată în mod obiectiv [78].

121. În jurisprudența sa privind articolul 6 paragraful 1 din CEDO, Curtea EDO a luat în considerare modul în care membrii judecători sunt numiți în consilii judiciare sau în organisme similare atunci când a evaluat dacă un anumit organism este independent. De exemplu, în Hotărârea Denisov împotriva Ucrainei [79], aceasta a subliniat că, având în vedere importanța reducerii influenței organelor politice în ceea ce privește alcătuirea organismului în cauză, este relevant să se evalueze modul în care judecătorii sunt numiți în cadrul organismului respectiv, având în vedere autoritățile care i-au desemnat și rolul comunității judiciare în acest proces. Pe această bază, Curtea EDO a considerat că alcătuirea organismului în cauză a dezvăluit o serie de deficiențe structurale care au compromis cerințele de independență și de imparțialitate în temeiul articolului 6 paragraful 1 din CEDO. În

75 A se vedea de exemplu Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 67), și Ordonanța din 12 februarie 2019, RH (C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, punctul 47). Sublinierea noastră.

76 A se vedea de exemplu Curtea EDO, Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Nunes De Carvalho/Portugalia (CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, punctul 144 și jurisprudența citată).

77 EU:C:2019:325, punctul 71, respectiv EU:C:2019:529, punctul 111 [în care se citează Curtea EDO, Hotărârea din 25 septembrie 2018, Denisov împotriva Ucrainei (CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, punctele 60-64), și Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Nunes De Carvalho împotriva Portugaliei (CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, punctele 144-150)]. A se vedea de asemenea Principiile de conduită judiciară de la Bangalore, 2002, în special punctele 1.3, 1.6 și 3.2.

78 A se vedea Curtea EDO, Hotărârea din 6 mai 2003, Kleyn și alții împotriva Țărilor de Jos (CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, punctul 194 și jurisprudența citată).

79 Curtea EDO, Hotărârea din 25 septembrie 2018, Denisov împotriva Ucrainei (CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, punctele 68-70) [în care se citează Curtea EDO, Hotărârea din 9 ianuarie 2013, Volkov împotriva Ucrainei (CE:ECHR:2013:0109JUD002172211, punctele 109-115)].

special, aceasta a ținut seama de faptul că majoritatea membrilor organismului în discuție erau membri din afara sistemului judiciar desemnați în mod direct de autoritățile legislative și executive, că numărul membrilor judecători aleși de colegii acestora era limitat și că autoritățile executive participau în cadrul lor ca membri *ex officio*.

122. În plus, în Hotărârea Ástráðsson împotriva Islandei [80], Curtea EDO a constatat existența unei încălcări vădite a normelor naționale aplicabile privind numirea judecătorilor în cazul în care celelalte autorități publice, în special executivul, exercită o putere discreționară nejustificată care compromite integritatea procesului de numire, cu încălcarea articolul 6 paragraful 1 din CEDO. În această privință, Curtea EDO a subliniat că contextul legislativ intern urmărea să protejeze independența sistemului judiciar în raport cu autoritatea executivă și să reducă la minim riscul ca interesele politice de partid să influențeze în mod nejustificat acest proces. Aceasta a concluzionat că procesul respectiv s-a desfășurat în detrimentul încrederii pe care sistemul judiciar trebuie să o inspire publicului într-o societate democratică și a încălcat un principiu fundamental al statului de drept, potrivit căruia o instanță trebuie să fie stabilită prin lege.

123. Pe această bază, remarcăm că, deși împrejurările diferă de cele din prezentele cauze, jurisprudența menționată a Curții EDO privind articolul 6 paragraful 1 din CEDO ia în considerare aparența independenței și compunerea consiliilor magistraturii și a organismelor similare în evaluarea sa privind independența în lumina acestei dispoziții.

124. În plus, conform unor studii recente [81], consiliile magistraturii și organismele similare joacă un rol esențial în garantarea independenței și a autonomiei sistemului judiciar în multe state membre, chiar dacă nu în toate. Deși nu există un model uniform pentru consiliile magistraturii, acestea sunt considerate a avea anumite atribute comune legate de misiunea lor de a proteja independența justiției și de funcționarea acestora în cadrul sistemelor judiciare din jurisdicțiile lor respective, pentru a menține respectul pentru statul de drept și drepturile fundamentale.

125. În conformitate cu orientările europene și internaționale, observăm că aceste atribute comune includ următoarele aspecte. În primul rând, *misiunea* consiliilor magistraturii este de a proteja independența instanțelor și a judecătorilor, ceea ce înseamnă că acestea trebuie să fie libere de orice influență din partea autorităților legislative și executive [82].

80 Curtea EDO, Hotărârea din 12 martie 2019, Ástráðsson împotriva Islandei (CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, în special punctele 103 și 121-123).

81 Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Raportul raportorului special privind independența judecătorilor și a avocaților, 2 mai 2018 (denumit în continuare „Raportul ONU din anul 2018”), punctele 7-31 și referințele din cadrul acestora. A se vedea de asemenea, de exemplu, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni al Consiliului Europei (CCJE), Avizul nr. 10 (2007) privind Consiliul pentru justiție în serviciul societății, 23 noiembrie 2007 (denumit în continuare „Avizul CCJE din anul 2007”), Anja Seibert-Fohr (ed.), *Judicial Independence in Transition*, Springer, 2012, David Kosař (ed. invitat), „Judicial Self-Governance in Europe”, *German Law Journal*, 2018, 19, 1567.

82 A se vedea de exemplu Recomandarea din anul 2010, nota de subsol 26, punctul 26; Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ), Raportul Consiliilor Judiciare 2010-2011, Recomandarea privind Consiliile Judiciare, 2011 (denumit în continuare „Raportul RECJ din anul 2011”), punctul 3.2; Asociația Internațională a Judecătorilor, Carta Universală a Judecătorului, actualizată la 14 noiembrie 2017, articolul 2-3; Raportul ONU din anul 2018, nota de subsol 81, punctele 32 și 37.

126. În al doilea rând, nu există un model unic pe care un stat trebuie să îl urmeze în constituirea unui consiliu al magistraturii, atât timp cât *compunerea* sa garantează independența acestuia și îi permite să funcționeze eficient [83]. În special, consiliile magistraturii ar trebui în principiu să fie alcătuite cel puțin în mod majoritar din judecători aleși de colegii acestora pentru a preveni manipularea sau presiunea nejustificată [84]. Procedura de selecție ar trebui să fie efectuată într-o manieră obiectivă și transparentă, în care să fie garantată o reprezentare largă a sistemului judiciar la toate nivelurile, iar implicarea autorităților legislative și executive în procesul de selecție să fie descurajată [85].

127. În al treilea rând, pentru a garanta continuitatea funcțiilor, *mandatele* membrilor consiliilor magistraturii nu ar trebui să fie înlocuite în același timp sau reînnoite după alegerile parlamentare [86].

128. În al patrulea rând, selecția, numirea și/sau promovarea judecătorilor se numără printre cele mai răspândite *funcții* ale consiliilor magistraturii, iar aceste proceduri trebuie să fie îndeplinite de consilii ale magistraturii care sunt independente de autoritățile legislative și executive [87].

129. În consecință, se poate considera că dispozițiile care reglementează alcătuirea, mandatele și funcțiile consiliilor magistraturii au la bază obiectivul de importanță primordială de a asigura rolul acestora de salvgardare a independenței sistemului judiciar și de a evita astfel influența autorităților legislative și executive, în special în legătură cu numirea membrilor acestora. În opinia noastră, deși statele membre au libertatea de a alege dacă să înființeze un consiliu al magistraturii sau un organism similar, în cazul în care un astfel de consiliu este înființat, independența acestuia trebuie garantată în mod suficient, printre altele prin intermediul unor asemenea dispoziții.

3. Aplicare în împrejurările din cauzele principale

130. Având în vedere considerațiile de mai sus, în opinia noastră, Camera Disciplinară care face obiectul cauzelor principale nu îndeplinește cerințele de independență prevăzute la articolul 47 din cartă.

131. Observăm că KRS este un organism a cărui misiune este să protejeze independența instanțelor și a judecătorilor în baza Constituției poloneze, iar atribuțiile sale includ alegerea judecătorilor Curții Supreme, inclusiv ai Camerei Disciplinare, în vederea numirii de către Președintele Republicii (a se vedea punctele 16 și 19 din prezentele concluzii). Astfel, KRS trebuie să fie liber de orice influență din partea autorităților legislative și executive pentru a-și îndeplini sarcinile în mod corespunzător.

83 A se vedea de exemplu Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), Avizul nr. 403/2006, Numiri în sistemul judiciar, 22 iunie 2007, CDL-AD(2007)028, punctul 28; Avizul CCJE din anul 2007, nota de subsol 81, punctul 15; Raportul ONU din anul 2018, nota de subsol 81, punctul 66.

84 A se vedea de exemplu Carta europeană din anul 1998, nota de subsol 32, Memorandumul explicativ, punctul 1.3; Avizul CCJE din anul 2007, nota de subsol 81, punctele 17-19; Recomandarea din anul 2010, nota de subsol 26, punctul 27; Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni al Consiliului Europei (CCJE), Magna Carta a Judecătorilor (Principii Fundamentale), 17 noiembrie 2010, CCJE (2010) 3 Final, punctul 13; Raportul RECJ din anul 2011, nota de subsol 82, punctele 2.1-2.3.

85 A se vedea de exemplu Carta europeană din anul 1998, nota de subsol 32, punctul 1.3; Avizul CCJE din anul 2007, nota de subsol 81, punctele 25-31; Raportul RECJ din anul 2011, nota de subsol 82, punctul 2.3; Raportul ONU din anul 2018, nota de subsol 81, punctele 75 și 76.

86 A se vedea de exemplu Avizul CCJE din anul 2007, nota de subsol 81, punctul 35; Raportul ONU din anul 2018, nota de subsol 81, punctul 83. A se vedea și Planul de acțiune al Consiliului Europei privind consolidarea independenței și a imparțialității judecătorești, 13 aprilie 2016, CM(2016)36 final, Nota explicativă, Acțiunea 1.1, p. 20 („Modificările cadrului juridic pentru funcționarea consiliilor magistraturii nu trebuie să conducă la încetarea anticipată a mandatelor persoanelor alese în temeiul cadrului normativ anterior, cu excepția cazului în care modificarea cadrului juridic urmărește să consolideze independența compunerii consiliului.”).

87 A se vedea de exemplu Carta europeană din anul 1998, nota de subsol 32, punctul 3.1; Raportul RECJ din anul 2011, nota de subsol 82, punctul 3.3; Lista din anul 2016 privind criteriile statului de drept, nota de subsol 36, punctul 81; Raportul ONU din anul 2018, nota de subsol 81, punctul 48.

132. Cu toate acestea, însăși modalitatea de numire a membrilor KRS dezvăluie deficiențe care par susceptibile să compromită independența sa față de autoritățile legislative și executive. Această constatare se întemeiază în primul rând pe faptul că, potrivit articolului 9a din Legea privind KRS (a se vedea punctul 22 din prezentele concluzii), cei 15 membri judecători ai KRS nu mai sunt numiți de judecători, ci de Seim. Aceasta înseamnă că KRS este alcătuit dintr-o majoritate de 23 din 25 de membri provenind din partea autorităților legislative și executive [88].

133. În plus, potrivit articolului 11a alineatul (2) din Legea privind KRS, candidații pentru posturile de membri judecători ai KRS pot fi propuși de grupuri de cel puțin 2 000 de cetățeni polonezi sau de 25 de judecători. În conformitate cu articolul 11d din această lege, alegerea membrilor respectivi în KRS este efectuată de Seim cu o majoritate de 3/5 din voturile exprimate, în prezența a cel puțin jumătate din deputații cu drept de vot (a se vedea punctele 24 și 25 din prezentele concluzii).

134. În consecință, se poate considera că modul de numire a membrilor KRS implică o influență a autorităților legislative asupra KRS și nu poate fi exclus ca Seimul să aleagă candidați cu puțin sprijin din partea judecătorilor sau lipsiți de sprijinul acestora, cu rezultatul că opinia comunității judiciare ar putea avea o pondere insuficientă în procesul de alegere a membrilor KRS [89]. Indiferent de presupusele obiective de sporire a legitimității democratice și a reprezentativității KRS, acest aranjament este de natură să afecteze în mod negativ independența KRS [90].

135. Trebuie de asemenea să se țină seama de faptul că modificările în ceea ce privește modul de numire a membrilor judecători ai KRS au fost însoțite de încetarea prematură a mandatelor membrilor KRS. Nu s-a contestat că Legea privind KRS prevede o încetare anticipată a mandatelor membrilor judecători ai KRS la momentul alegerii noilor membri (a se vedea punctele 22 și 26 din prezentele concluzii). În pofida scopului preconizat de a unifica mandatele membrilor KRS, se poate considera că înlocuirea imediată a membrilor în funcție ai KRS în tandem cu noul regim de numire în cadrul KRS reprezintă un obstacol în plus în calea independenței KRS față de autoritățile legislative și executive [91].

136. Hotărârea din 25 martie 2019 a Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) (K 12/18) [92] nu invalidează analiza noastră. În această hotărâre, Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) a constatat, pe de o parte, că articolul 9a din Legea privind KRS (a se vedea punctul 22 din prezentele concluzii), referitor la modul de numire a membrilor judecători ai KRS de către Seim, este în concordanță cu mai multe dispoziții din Constituția poloneză și, în al doilea rând, că articolul 44 alineatul 1a din Legea privind KRS (a se vedea punctul 28 din prezentele concluzii), referitor la procedura de control jurisdicțional a deciziilor individuale negative ale KRS privind selecția judecătorilor, este incompatibil cu articolul 184 din Constituția poloneză. Această hotărâre nu conține elemente relevante pentru cerințele de independență a Camerei Disciplinare în temeiul dreptului Uniunii și, în orice caz, nu înlătură ca atare toate împrejurările care contribuie la afectarea independenței KRS, astfel cum am arătat mai sus.

88 Și anume, 21 de membri ai KRS sunt numiți de autoritățile legislative (15 membri judecători + 4 membri numiți de Seim + 2 membri numiți de Senat, camera superioară a Parlamentului polonez), un membru este numit de Președintele Republicii și, dintre cei trei membri *ex officio*, unu este membru al autorității executive (ministrul justiției) și doi sunt membri ai sistemului judiciar (prim-președintele Curții Supreme și președintele Curții Administrative Supreme). A se vedea punctul 20 din prezentele concluzii.

89 A se vedea între altele propunerea motivată a Comisiei, nota de subsol 3, considerentele 141-143; Comisia de la Veneția, Avizul nr. 904/2017, nota de subsol 4, punctele 24-26; Raportul ONU din anul 2018 privind Polonia, nota de subsol 4, punctele 67-69.

90 Se poate de asemenea considera că ar putea fi adoptate măsuri alternative pentru atingerea acestor obiective, după cum se arată în Avizul nr. 904/2017 al Comisiei de la Veneția, nota de subsol 4, punctul 27; Grupul de state împotriva corupției al Consiliului Europei (GRECO), Actul adițional la cel de al patrulea raport de evaluare privind Polonia, 22 iunie 2018, Greco-AdHocRep (2018) 3, punctele 28 și 29.

91 A se vedea de exemplu propunerea motivată a Comisiei, nota de subsol 3, considerentele 140, 144, 145 și 175; Avizul Comisiei de la Veneția nr. 904/2017, nota de subsol 4, punctele 28-31; Raportul ONU din anul 2018 privind Polonia, nota de subsol 4, punctul 70.

92 Pentru un rezumat, a se vedea comunicatul de presă al Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională) ulterior ședinței, K 12/18 (disponibil pe site-ul http://trybunal.gov.pl/).

137. Pe această bază, având în vedere că consiliile magistraturii sunt esențiale pentru garantarea independenței sistemului judiciar în statele în care sunt stabilite și că acestea trebuie să fie ele însele independente și libere de orice intervenție a autorităților legislative și executive în îndeplinirea sarcinilor care le revin, rolul KRS în selectarea judecătorilor din Camera Disciplinară ne determină să considerăm că o astfel de cameră nu oferă suficiente garanții de independență în sensul articolului 47 din cartă. Există motive întemeiate să se pună la îndoială în mod obiectiv independența Camerei Disciplinare în lumina rolului autorităților legislative în alegerea celor 15 membri judecători ai KRS și a rolului acestui organism în alegerea judecătorilor eligibili pentru numirea de către Președintele Republicii la Curtea Supremă. Aceste îndoieli nu pot fi eliminate prin rolul consultativ al KRS (tehnic vorbind) în acest proces.

138. În plus, astfel cum arată reclamanții, Autoritatea de Supraveghere AELS și Comisia, există o serie de considerații referitoare la alegerea judecătorilor Camerei Disciplinare care ar trebui luate în considerare împreună cu modificarea modului de numire a membrilor judecători ai KRS.

139. În special, nu s-a contestat că, în primul rând, până la momentul în care toate posturile din Camera Disciplinară sunt ocupate pentru prima dată, judecătorii acestei camere sunt numiți de Președintele Republicii (a se vedea punctul 18 din prezentele concluzii); în al doilea rând, Camera Disciplinară este guvernată, într-o anumită măsură, de dispoziții care o deosebesc de celelalte camere ale Curții Supreme, cum ar fi articolul 20 din Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă, care prevede că funcțiile prim-președintelui Curții Supreme sunt exercitate de președintele Camerei Disciplinare în ceea ce privește judecătorii din această cameră (a se vedea punctul 14 din prezentele concluzii); în al treilea rând, dispozițiile referitoare la Camera Disciplinară au fost introduse ca parte a pachetului legislativ de măsuri privind reforma sistemului judiciar polonez (a se vedea punctul 1 din prezentele concluzii) și, în al patrulea rând, Camera Disciplinară este însărcinată cu judecarea cauzelor care implică printre altele pensionarea judecătorilor de la Curtea Supremă și procedurile disciplinare împotriva judecătorilor, ambele aspecte fiind vizate de acest pachet de măsuri (a se vedea punctele 15 și 17 din prezentele concluzii)[93]. Într-adevăr, Legea din 2017 de modificare a Legii privind KRS a intrat în vigoare cu trei luni înainte de Legea din anul 2017 privind Curtea Supremă (a se vedea punctele 11 și 21 din prezentele concluzii), acordând KRS acest rol în selectarea judecătorilor eligibili pentru numirea în Camera Disciplinară de către Președintele Republicii.

140. În această privință, remarcăm că, în rezoluția prin care și-a exprimat poziția cu privire la prezentele cauze[94], Camera Disciplinară subliniază între altele că numirea judecătorilor este o prerogativă constituțională a Președintelui Republicii, exercitată în colaborare cu KRS, iar Camera Disciplinară îndeplinește cerințele articolului 6 paragraful 1 din CEDO întrucât este instituită prin lege, iar dispozițiile privind statutul, competența și organizarea sa internă garantează independența și imparțialitatea acestei camere și a judecătorilor săi. Ea susține că independența și imparțialitatea judecătorilor din Camera Disciplinară sunt asigurate în special prin norme privind recuzarea judecătorilor și trebuie evaluate în lumina unei situații de fapt concrete.

93 Trebuie subliniat că, în Avizul nr. 904/2017, nota de subsol 4, în special punctele 89-95 și 128-131, Comisia de la Veneția a considerat că efectele combinate ale reglementării poloneze asupra KRS și asupra Camerei Disciplinare, împreună cu alte reforme, reprezintă o amenințare gravă la adresa independenței sistemului judiciar. De asemenea, la 17 septembrie 2018, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ) a suspendat calitatea de membru în cadrul acestei rețele a KRS, ca urmare a schimbărilor în numirea membrilor săi coroborate cu treisprezece circumstanțe adiționale, inclusiv faptul că Legea privind KRS este parte a unei reforme generale pentru a consolida poziția executivului și a încălca independența sistemului judiciar: a se vedea *Position Paper of the Board of the ENCJ on the membership of the KRS of Poland*, adoptată la 16 august 2018, nota de subsol 28, și comunicatul de presă intitulat „ECNJ Suspends Polish National Judicial Council – KRS” (disponibil pe site-ul http://www.encj.eu/).

94 A se vedea nota de subsol 20 din prezentele concluzii.

141. Indiferent de argumentele invocate de Procurorul general și de Polonia, precum și de Camera Disciplinară în ceea ce privește prerogativele constituționale ale Președintelui Republicii de a numi judecătorii și garanțiile oficiale de independență aplicabile Camerei Disciplinare, aceste argumente nu sunt suficiente pentru a elimina impresia lipsei independenței obiective a camerei respective în lumina considerațiilor menționate la punctele 132-135 și 139 din prezentele concluzii.

142. În plus, situația din cauzele principale generează o impresie amplificată a lipsei de independență având în vedere că reclamanții caută o instanță independentă și imparțială pentru a remedia o presupusă încălcare a garanțiilor privind inamovibilitatea și independența acestora. Cu privire la reclamantul din cauza C-585/18, modul în care se prezintă lucrurile pare să fie contrar principiului egalității armelor [95], dat fiind că reclamantul a primit un aviz negativ din partea KRS, iar KRS are în același timp un rol în alcătuirea Camerei Disciplinare, instanța în fața căreia i se pune la dispoziție o cale de atac în temeiul dreptului polonez. Acest lucru pare a fi problematic din punctul de vedere al egalității armelor, în lumina concluziilor la care am ajuns cu privire la deficiențele privind independența Camerei Discipline cauzate de modul în care sunt numiți membrii KRS.

143. Cu toate acestea, dorim să subliniem că niciuna dintre aceste condiții nu înseamnă că cerințele privind independența sistemului judiciar ar trebui interpretate în sensul că împiedică statele membre să realizeze reforme adecvate ale propriilor sisteme, în special în ceea ce privește alegerea judecătorilor și alcătuirea consiliilor magistraturii sau a organismelor similare, ci mai degrabă că statele membre trebuie să realizeze astfel de reforme cu respectarea obligațiilor care le revin în temeiul dreptului Uniunii, care includ obligația de a asigura independența instanțelor și a judecătorilor în conformitate cu articolul 47 din cartă.

144. Acestea fiind spuse, argumentele invocate de Procurorul general și de Polonia bazate pe pretinsa asemănare dintre soluțiile adoptate în Polonia și cele din alte state membre sunt neconvingătoare. După cum arată reclamanții, prezentele cauze se referă la situația din Polonia, ținând seama în special de considerațiile menționate la punctele 132-135 și 139 din prezentele concluzii [96]. De asemenea, ar trebui să se sublinieze că nu există standarde duble între statele membre în acest context, deoarece nicio măsură a unui stat membru care afectează independența sistemului judiciar în temeiul articolului 47 din cartă nu ar trebui tolerată în ordinea juridică a Uniunii.

4. Evaluare în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE

145. Pe lângă încălcarea articolului 47 din cartă, încălcarea cerințelor de independență a sistemului judiciar în împrejurările din cauzele principale constituie o deficiență structurală sau generalizată care compromite esența independenței sistemului judiciar în sensul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE [97], încălcând astfel într-un sens mai larg statul de drept, așa cum este protejat prin articolul 2 TUE [98]?

95 A se vedea de exemplu Hotărârea din 28 iulie 2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone și alții (C-543/14, EU:C:2016:605, punctele 40 și 41), și Hotărârea din 16 mai 2017, Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373, punctul 96 și jurisprudența citată).

96 Observăm că, în conformitate cu Tabloul de bord pe 2019 privind justiția în Uniunea Europeană, din cele 20 de state membre care au făcut obiectul studiului, Polonia este singurul stat membru în care numirea membrilor judecători ai Consiliului Magistraturii nu este propusă exclusiv de judecători și realizată de Parlament. A se vedea Comunicarea Comisiei, Tabloul de bord pe 2019 privind justiția în Uniunea Europeană, COM(2019) 198 final, 26 aprilie 2019, tabelul 54, p. 55 și 62. A se vedea de asemenea Avizul final din anul 2017 al OSCE privind Polonia, nota de subsol 4, punctele 43-46.

97 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18, EU:C:2019:529, punctul 115 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Concluziile noastre prezentate în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325, punctul 63, nota de subsol 41).

98 A se vedea în special Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 32), și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 47). După cum am arătat la punctul 40 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:517), „poate exista un risc de încălcare a dreptului la un proces echitabil în statul membru emitent chiar dacă acesta nu încalcă statul de drept”.

146. În Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18) [99], am considerat că măsurile naționale care reduc vârsta de pensionare a judecătorilor de la Curtea Supremă fără garanții adecvate pentru a proteja norma care dispune inamovibilitatea lor și pentru a salvgarda independența acestora au constituit în fond o astfel de deficiență structurală, afectând în același timp și întreg palierul judecătorilor de la Curtea Supremă. În concluziile pe care le-am prezentat în cauza, Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18) [100], am ajuns la aceeași concluzie cu privire la măsurile naționale de reducere a vârstei de pensionare a judecătorilor de drept comun, care au afectat întregul segment respectiv al justiției poloneze. Ambele reforme au afectat structura sistemului judiciar polonez în termeni generalizați.

147. Observăm că, în Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18) [101], Curtea nu pare să abordeze gravitatea încălcării normelor care protejează inamovibilitatea și independența judecătorilor în contextul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE. În hotărârea menționată nu s-a făcut nicio trimitere la o încălcare structurală sau generalizată a acestor norme [102].

148. Am ajuns la concluzia că, în orice caz, împrejurările cauzei principale constituie o încălcare a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

149. Am ajuns la această concluzie în principal pentru că reglementarea poloneză privind instituirea unei noi camere a Curții Supreme, în speță Camera Disciplinară, pentru a judeca plângerile judecătorilor de la Curtea Supremă care au fost pensionați anticipat și în mod nelegal, în temeiul articolului 19 alineatul (1) TUE, este strâns legată de problemele pe care le-am luat în considerare în Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18) și care au afectat în mod general judecătorii de la Curtea Supremă. În Hotărârea din 24 iunie 2019 pronunțată în cauza respectivă [103], Curtea a constatat că măsurile în discuție au încălcat articolul 19 alineatul (1) TUE (a se vedea punctul 2 din prezentele concluzii).

150. KRS are un rol important în numirea judecătorilor acestei noi camere, rol care, la o analiză detaliată, pare a fi în contradicție cu orientările europene și internaționale privind independența acestor organisme față de autoritățile legislative și executive (a se vedea punctele 124-135 din prezentele concluzii). Acest lucru permite un grad ridicat de influență a autorităților politice asupra numirii judecătorilor de la Curtea Supremă, care afectează structura sistemului judiciar polonez în termeni generalizați.

151. În plus, nou-creata Cameră Disciplinară este cea care judecă cauzele care implică judecători afectați de măsurile cu privire la care Curtea a constatat recent că încalcă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, astfel cum s-a menționat anterior (a se vedea punctul 149 din prezentele concluzii). Având în vedere momentul intervenirii noilor măsuri privind alegerea membrilor judecători ai KRS și rolul pe care îl joacă KRS în determinarea persoanelor numite în Camera Disciplinară, acest lucru ar putea prejudicia perspectivele judecătorilor de la Curtea Supremă care ating vârsta de pensionare nou-stabilită de a beneficia de un proces echitabil în fața unei instanțe independente pentru a contesta măsurile luate împotriva lor.

99 EU:C:2019:325.

100 EU:C:2019:529.

101 EU:C:2019:531.

102 A se compara cu Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, în special punctele 60, 73 și 74).

103 Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531). Observăm că, la punctele 115 și 116 din această hotărâre, Curtea a constatat că intervenția KRS în contextul unui proces de prelungire a exercitării funcției unui judecător peste vârsta normală de pensionare a acestuia se poate dovedi, în principiu, de natură să contribuie la o obiectivizare a acestui proces, dar „[a]cest lucru este însă valabil numai în măsura în care sunt îndeplinite anumite condiții și în special în măsura în care organismul menționat este el însuși independent de puterile legislativă și executivă și de autoritatea căreia trebuie să îi dea un aviz”.

152. Așadar, având în vedere proximitatea dintre problema care se ridică în prezentele cauze și cea pe care am analizat-o în Concluziile pe care le-am prezentat în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18), și aceasta trebuie considerată structurală și generalizată și, astfel, ca ținând de „esența” independenței sistemului judiciar, garantată în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

E. A doua întrebare în cauza C-585/18 și a treia întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18, precum și asumarea competenței ca urmare a faptului că Camera Disciplinară nu este o instanță independentă

153. În cazul în care Curtea constată că o cameră a unei instanțe naționale de ultim grad de jurisdicție, precum Camera Disciplinară din cauzele principale, nu îndeplinește cerințele de independență judiciară prevăzute de dreptul Uniunii, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o altă instanță națională, precum ea însăși, este obligată conform dreptului Uniunii să nu aplice dispozițiile de drept intern care o împiedică să aibă competență în litigiile în cauză.

154. Răspunsul la această întrebare este afirmativ din următoarele motive.

155. Potrivit unei jurisprudențe constante, supremația dreptului Uniunii impune ca instanțele naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competențelor proprii, a dispozițiilor dreptului Uniunii să aibă obligația de a asigura efectul deplin al acestor dispoziții, lăsând, la nevoie, neaplicată, din oficiu, orice dispoziție națională contrară, fără să solicite și fără să aștepte eliminarea prealabilă a acestei dispoziții naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional [104]. Instanțele naționale sunt ținute în special să garanteze, în cadrul competențelor care le revin, protecția juridică ce decurge din articolul 47 din cartă și să garanteze efectul deplin al acestui articol, lăsând neaplicată, dacă este necesar, orice dispoziție de drept intern contrară [105].

156. Rezultă că, în prezentele cauze, dispozițiile naționale care conferă competența de a judeca un litigiu care implică dreptul Uniunii unei camere a unei instanțe naționale de ultim grad de jurisdicție care nu îndeplinește cerințele de independență judiciară prevăzute la articolul 47 din cartă și/sau la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie lăsate neaplicate. Astfel cum a arătat Comisia, având în vedere importanța independenței sistemului judiciar pentru asigurarea unei protecții jurisdicționale efective a persoanelor în temeiul dreptului Uniunii, o altă cameră a unei instanțe naționale de ultim grad de jurisdicție, cum ar fi instanța de trimitere, trebuie să fie în măsură, din proprie inițiativă, să lase neaplicate dispozițiile naționale care sunt incompatibile cu acest principiu. Instanțele naționale sunt obligate să furnizeze o cale de atac efectivă pentru a pune în aplicare dreptul Uniunii atunci când aceasta nu este disponibilă în alt mod în temeiul dreptului național [106].

VII. Concluzie

157. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) după cum urmează:

„1) Nu este necesar să se răspundă la prima întrebare în cauzele C-624/18 și C-625/18.

104 A se vedea de exemplu Hotărârea din 4 decembrie 2018, Minister for Justice and Equality și Commissioner of the Garda Síochána (EU:C:2018:979, punctul 35 și jurisprudența citată).

105 A se vedea Hotărârea din 17 aprilie 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, punctul 79).

106 Hotărârea din 13 martie 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, în special punctele 40 și 41). A se vedea de asemenea Hotărârea din 3 octombrie 2013, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctele 103 și 104).

În subsidiar, articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene coroborat cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă trebuie interpretat în sensul că, atunci când se introduce o acțiune în fața unei instanțe de ultim grad de jurisdicție dintr-un stat membru împotriva unei presupuse încălcări a interdicției discriminării pe motive de vârstă în ceea ce privește un judecător de la această instanță, însoțită de o cerere de măsuri provizorii, această instanță este ținută – pentru a proteja, prin dispunerea unei măsuri provizorii prevăzute de dreptul național, drepturile care decurg din dreptul Uniunii – să lase neaplicate dispozițiile naționale care conferă competența de a se pronunța în cauza în care a fost introdusă acțiunea unei unități organizatorice din cadrul acestei instanțe care nu funcționează din cauza faptului că nu au fost numiți judecătorii care să statueze în cadrul acesteia.

2) Cerințele privind independența sistemului judiciar prevăzute la articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că o cameră nou-înființată a unei instanțe de ultim grad de jurisdicție dintr-un stat membru – care este competentă să soluționeze o acțiune introdusă de un judecător al unei instanțe naționale –, în alcătuirea căreia urmează să intre exclusiv judecători aleși de organismul național menit să vegheze la respectarea independenței instanțelor, și anume Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliul Național al Magistraturii, Polonia), care, având în vedere modelul instituțional de constituire și modul său de funcționare, nu oferă garanția independenței față de puterile legislativă și executivă, nu îndeplinește aceste cerințe.

   O asemenea situație este interzisă și de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

3) O cameră a unei instanțe de ultim grad de jurisdicție dintr-un stat membru care nu are competență în cauză, dar care îndeplinește cerințele dreptului Uniunii referitoare la o instanță sesizată cu o acțiune care intră sub incidența dreptului Uniunii este obligată în virtutea supremației dreptului Uniunii să lase neaplicate dispozițiile dintr-o reglementare națională care exclud competența sa în această cauză.”